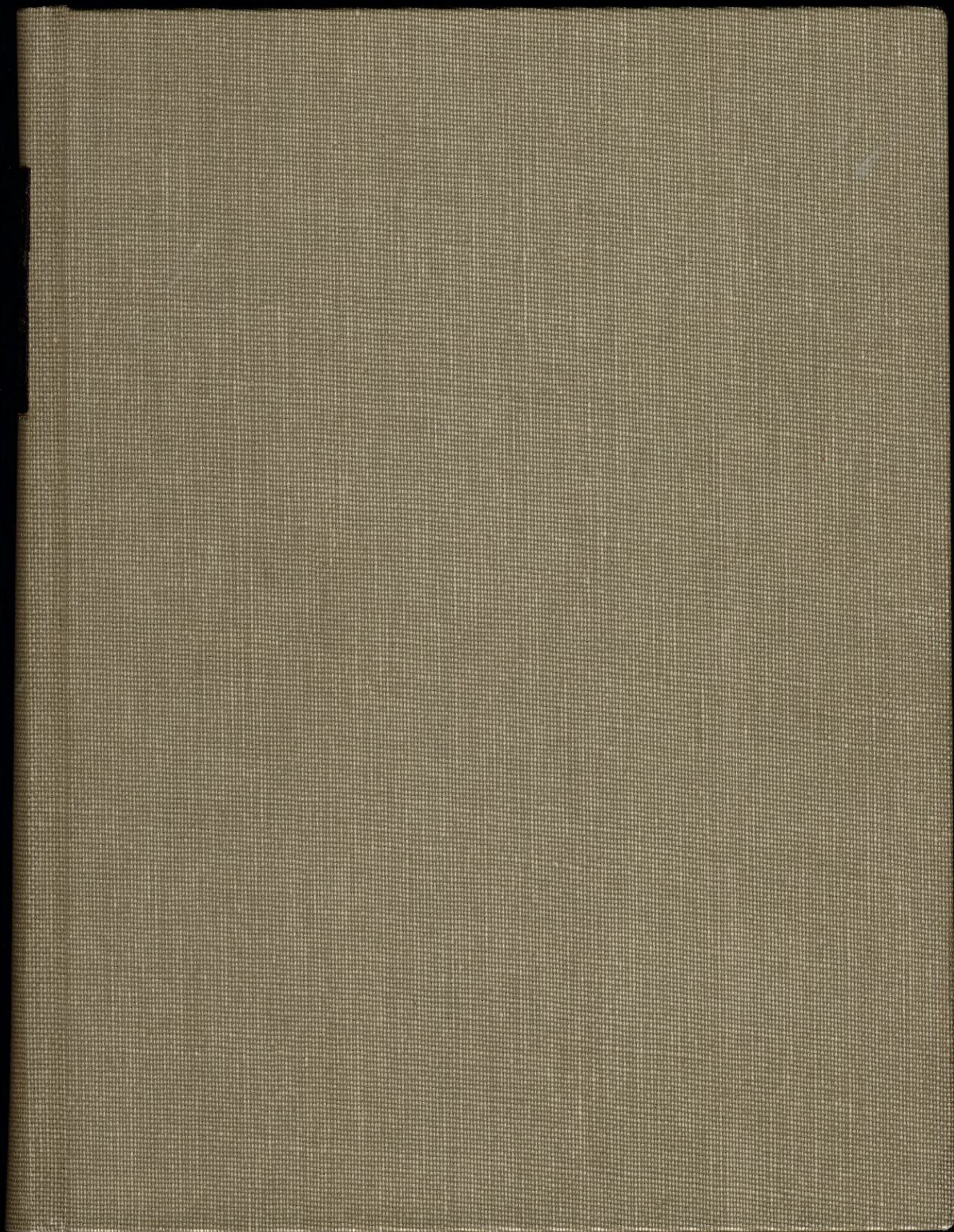

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

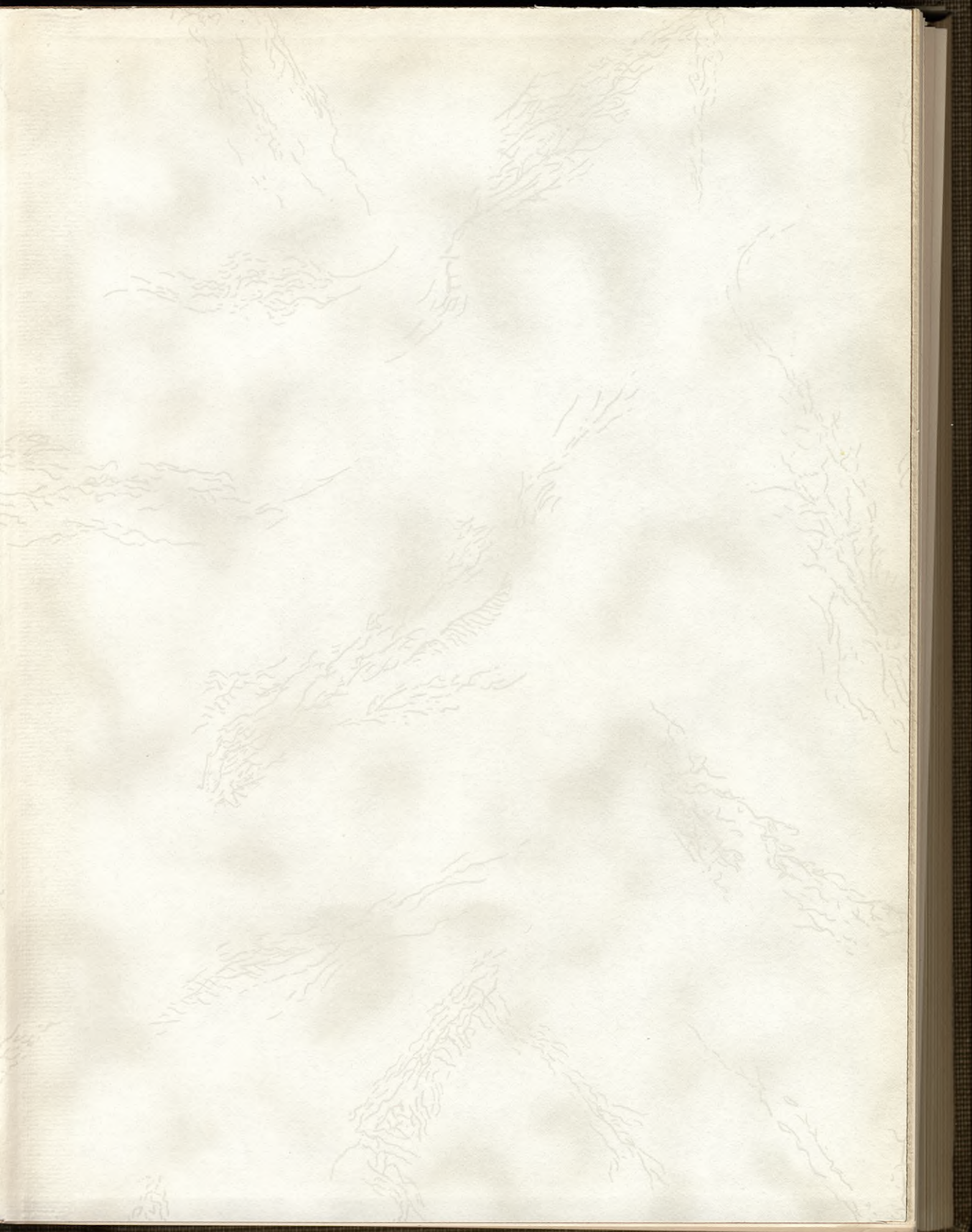

Medicinska Sektionen

ACTA

{ Göteborg.
Hälsövärd-
nämnden. }

[Faint, illegible handwriting, possibly bleed-through from the reverse side of the page.]

**GÖTEBORGS
HÄLSOVÅRDSNÄMDS
ÅRSBERÄTTELSE**

FÖR ÅR

1922

DEL I

SAMFÄLLDA NÄMDEN OCH FÖRSTA AVDELNINGEN

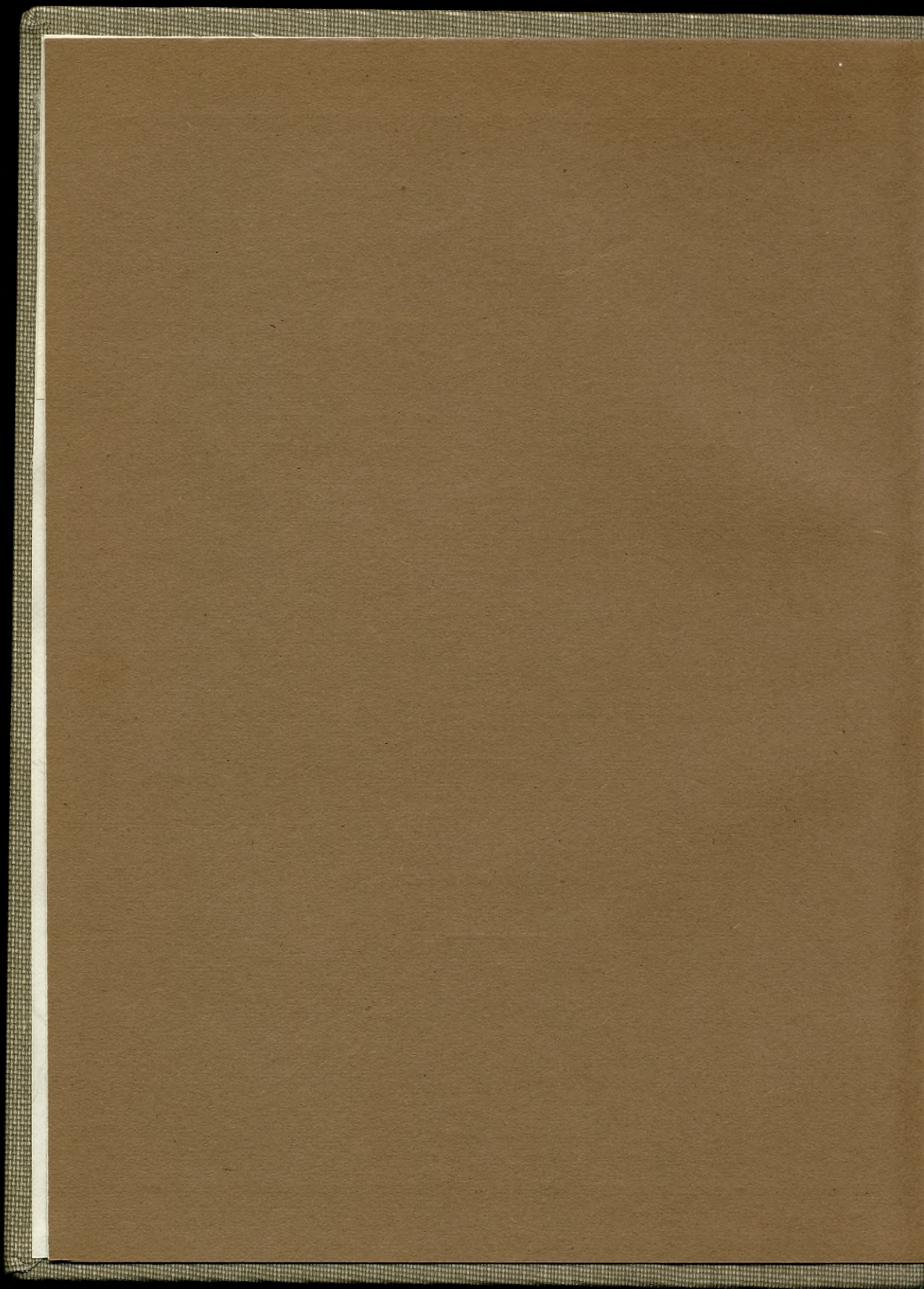

UTARBETAD AV

KARL JOH. GEZELIUS
FÖRSTE STADSLÄKARE

GÖTEBORG 1923
GÖTEBORGS LITOGRAFISKA AKTIEBOLAG

GÖTEBORGS HÄLSOVÅRDSNÄMDS ÅRSBERÄTTELSE

FÖR ÅR

1922

DEL I

SAMFÄLLDA NÄMDEN OCH FÖRSTA AVDELNINGEN

UTARBETAD AV

KARL JOH. GEZELIUS

FÖRSTE STADSLÄKARE

GÖTEBORGS
HÄLSOVÅRDSNÄMDS
ÅRSBERÄTTELSE

FÖR ÅR

1922

DEL

SÄRSKILDA HÄNDE OCH FÖRSTA AVDELNINGEN

UTARBETAD AV

KARL JOH. GZELIUS

FÖRSTORELSEMAN

STENOGRAFISKA
FÖRETAGET

INNEHÅLL.

Hälsovårdsnämnden:	
Samfällda nämnden och första avdelningen	7
I. Hälsovårdsfrågor:	
Hälsovårdstillsyningsmännen	7
Möndalsån	8
Hygieniska besiktningar å fartyg	8
Läkarundersökning utav minderåriga arbetare	9
Åtgärder för hindrande av smittsjukdomarnes spridning	9
Skyddskoppypningen	9
Smittsamma könssjukdomar	10
Apoteken	10
Frågan om bilgarage i bostadskvarteren	10
Ersättningsanspråk vid desinfektion	12
Om svinhållning i stad	13
Frågan om införlivning av Västra Frölunda	16
Rättpesten	17
Bostadsinspektionen	18
Tuberkulosbyråns verksamhet	19
Matvarukontrollen	19
Kemiska analyser	21
II. Befolknings- och dödlighetsstatistik	26
III. Smittsjukdomar	27
Rapporter och sammanställningar:	
Rapport från andre stadsläkaren	29
Barnmorskorna	29
Fosterbarnsinspektionen	30
Barnavårdskonsulenten	30

[The page contains extremely faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the document. The text is too light to transcribe accurately.]

FÖRTECKNING Å TABELLER.

- Tab. 1. Renhållningsanordningar o. d. i Göteborg år 1922.
- „ 2. Av hälsopolisen anhållna och oskadliggjorda födoämnen år 1922.
- „ 3. Besiktningar av från utrikes ort införda köttvaror och djurfett 1 juli—31 dec. 1922.
- „ 4. Försäljnings- och tillverkningslokaler vid slutet av år 1922.
- „ 5. Sammandrag av resultaten från under år 1922 utförda undersökningar av oskummad mjölk och grädde.
- „ 6. Översikt av födda i Göteborg år 1922, med fördelning på månader.
- „ 7. Översikt av födda i Göteborg år 1922, med fördelning på församlingar.
- „ 8. Befolkningens rörlighet i varje av Göteborgs stads församlingar år 1922.
- „ 9. Dödligheten inom Göteborg år 1922 för olika församlingar bland mantalskrivna befolkningen.
- „ 10. Dödsfall och dödlighet för månad bland kyrkoskrivna i Göteborg åren 1918—1922.
- „ 11. Sammandrag över de smittsamma sjukdomarna i Göteborg år 1922.
- „ 12. Översikt av smittsamma sjukdomar i Göteborg åren 1913—1922.
- „ 13. Jämförande översikt av antalet dödsfall i folksjukdomarna samt några andra sjukdomar i Göteborg åren 1913—1922.
- „ 14. Gångse sjukdomar i Göteborg år 1922, fördelade på månader, enligt uppgift från de 13 distriktsläkarne.
- „ 15. Dödsorsakerna år 1922 bland i Göteborg kyrkoskrivna, inom och utom staden avlidna (efter ålder och kön).
- „ 16. Dödsorsakerna år 1922 bland i Göteborg kyrkoskrivna, inom och utom staden avlidna (fördelade efter sina huvudgrupper på månader och kvartal).
- „ 17. Av bostadsinspektionen omhändertagna osunda bostäder åren 1918—1922.
-

1870

...

...

...

...

...

...

Hälsovårdsnämnden.

Samfällda nämnden och första avdelningen.

Såsom ledamöter i *samfällda* nämnden ha under året tjänstgjort:

Överläkaren *Sven Johansson*, ordförande, polismästaren *M. Kjellin*, v. ordförande, förste stadsläkaren *Karl Joh. Gezelius*, direktören *Axel Hagberg*, kassaförvaltare, majoren *Th. Glosemeijer*, sparkasseexpeditören *Alb. Börjesson*, professorn *Hans Hedlund*, professorn *Karl Dahlgren*, disponenten *Anders Nylén*, handlanden *Gust. Lamm*, snickaremästaren *J. Nielsen*, lärarinnan fröken *Kerstin Fjeterström*, överläkaren *Per Arnell* och sjukbesökaren *Ernst G. Kristensson*, samt såsom ledamöter i *första avdelningen* ovannämnde *Sven Johansson*, ordförande, *Kjellin*, v. ordförande, *Hagberg*, kassaförvaltare, *Gezelius*, *Glosemeijer*, *Hedlund* och *Börjesson*.

Samfällda nämnden har haft 3 sammanträden och första avdelningen 15; ordinarie sammanträdesdag för den senare är första onsdagen i varje månad. Ärendena för dessa sammanträden finnas registrerade i 13 paragrafer för samfällda nämnden och 846 för första avdelningen.

Såsom sekreterare och ombudsman har tjänstgjort e. o. hovrättsnotarien *Hans Friis* och såsom amanuens e. o. hovrättsnotarien *J. Hallbeck*.

I. Hälsovårdsfrågor.

Hälsovårdstillsyningsmännen. I och med införlivningen av Örgryte församling måste en allmän omorganisation av tillsyningsmännens arbete vidtagas med en uppdelning på olika avdelningar. På den allmänna avdelningen ha 10 tillsyningsmän tjänstgjort, av vilka 4 varit föreståndare för var sitt distrikt av staden, 4 tjänstgjort som desinfektörer, som på vissa mellantider växlat arbete med de föregående, de övriga 2 sysslat med diverse arbeten och såsom reserver för de andra i olika uppdrag. Den i hamnen anställde förste tillsyningsmannen och karantänsvakten vid anstalten för införda djur har haft samma arbeten som förut. Matvarukontrollen har för sin uteslutande del disponerat över 7 ordinarie tillsyningsmän. Organisationen på denna avdelning finnes närmare beskriven under avdelningen "Matvarukontrollen" sid. 19.

Av de anmärkningar, som tillsyningsmännen vid sina besiktningar gjort, har flertalet efter anmaning avhjälpits utan att behöva föranleda något ingripande från hälsovårdsnämnden. Så har 307 anmärkningar mot gårdsplaner avhjälpits, 474 anmärkningar på sammanlagt omkring 2860 förefintliga urinkurar blivit rättade, uppsamlingskärlen för sopor och de cementplan, på vilka dessa äro uppställda, ha föranlett anmärkningar i 1814 fall. Gårdsavträden, som förekomma till ett antal av omkring 4400, ha föranlett anmärkningar i 498 fall. Mot inom

staden, däri inräknat även de delar, som ligga utanför det stadsplanlagda området, befintliga 508 stallar ha 131 anmärkningar gjorts, på 196 svinhus 94 samt på 201 fähus 47. Lump-, ben- och hudupplag finnas numera endast i ett antal av 34 och ha ej givit anledning till anmärkningar. Mot rakstugorna, som förefinnas till ett antal av 95, ha 52 anmärkningar gjorts, de flesta ifråga om den allmänna renligheten.

Mölnaldalsån. Ur kommissariens berättelse över tillsynen vid densamma kan anföras, att åns vatten under vårmånaderna var så ovanligt rent, att någon motsvarighet därtill ej blivit iakttagen på långliga tider. Han ställer detta i samband med ett par månaders uppehåll i arbetet hos pappersfabriken Papyrus i Mölnadal, vilket än ytterligare styrker den förut gjorda iakttagelsen, att åns grumlighet i övervägande grad beror på förorening från denna fabrik. För neutralisering av olägenheterna av sulfituluten från samma fabrik ha åtgärder vidtagits för att överföra svavelsyrigheten till svavelsyra, som är ofarligare för ån. Vid flera av fabrikena utefter ån ha under året brunnarna för tillvaratagandet av spillvattnet ombyggt och utvidgats bland annat vid jästfabriken.

Hygieniska besiktningar å fartyg ha under året gjorts i 856 fall, därvid i 63 fall anmärkningar ha gjorts, de flesta (24 fall) mot bristande renlighet i skansarna och i 12 fall mot kök och proviantrum. I 114 fall har förekomsten av ohyra konstaterats och givit anledning till cyanrökning av 154 hytter eller skansar.

Såsom besiktningsman för fartyg kommande från hamn smittad av pest, kolera, fläckfeber, återfallsfeber eller smittkoppor har förste stadsläkaren (eller vid förfall för honom sundhetsinspektören) vid 610 besiktningar undersökt 175 fartyg med en sammanlagd besättning av 4802 personer. Bland sjukdomar, som därvid anträffats, ha varit tre fall av syfilis, 7 fall av gonorrhoe, 2 fall av ulcus molle, 1 fall av malaria, 1 fall av sinnessjukdom (en kines), 6 fall av influensa. På grund av anträffade döda råttor i en båt från Buenos Ayres gjordes utrökning av hela fartyget. Den bakteriologiska undersökningen gav ej stöd för antagandet att råttpest förelåg. Å ett annat fartyg yppade sig strax efter avgången från Buenos Ayres ett sjukdomsfall, som, då fartyget av annan anledning måste återvända till Buenos Ayres, diagnosticerades som pest. Sedan karantänsbehandling genomgått och den bakteriologiska undersökningen avslutats, visades att ej heller där pest förelegat. I enstaka fall har avlusning behövt vidtagas, träffande detta i regel s. k. konsulatpassagerare, som hemskickats från olika länder. Jämlikt kungörelsen den 12 juli 1917 har från tullmyndigheterna till hälsovårdsnämnden överlämnats av befälhavaren å varje fartyg kommande från utländsk hamn på heder och samvete avgivet intyg om frånvaro av vissa uppräknade smittsamma sjukdomar (ej könssjukdomar). Av sådana fartyg inkom under året 2911 från europeiska hamnar och 125 från utomeuropeiska hamnar. Från Norge och Danmark inkommo 1526 fartyg, från Storbritannien och Irland 768, från Tyskland 321, från Ryssland 1, från f. d. Östersjöprovinserna 15, från Holland och Belgien 119, från Island 39, från Finland 24, från andra länder 98. Av de från utom-europeiska hamnar inkommande voro 45 från Sydamerika och Golfhamnarne, 54 från övriga hamnar i Amerika, 26 från Ostasien och Australien.

Vid desinfektionsanstalten i hamnen ha under året 346 kolli säng- och gångkläder desinfekterats eller behandlats för ohyra, 2135 säckar, 29 kolli ullprover och 2 balar borst ångdesinfekterats. Å avlusningsanstalten ha 304 emigranter

och 353 personer från staden blivit behandlade mot ohyra. De sistnämnda, som avlusas varje onsdag, ha blivit behandlade på nämndens bekostnad.

I cyanhuset ha vid 39 tillfällen diverse möbler och sängkläder genom gasbehandling befriats från ohyra.

Inom fastigheter liggande i närheten av hamnområdet ha vid olika tillfällen verkställts razzior för utrotande av råttor och ha därvid rattoxin och fosformos i de flesta fall använts. Inom själva magasinerna tillhörande hamnen verkställdes sådan råttutrotning genom hamnstyrelsens försorg.

Läkarundersökning utav minderåriga arbetare. På förordnande av länsstyrelsen har förste stadsläkaren under året verkställt läkarundersökning å minderåriga arbetare, anställda i fabriksarbete inom staden med undantag av Örgryte församling. 585 manliga och 734 kvinnliga arbetare ha därvid undersökts (mot 881 manliga och 669 kvinnliga under år 1921).

13 års ålder tillhörde	5 (26)	manliga och inga (—)	kvinnliga
14 ” ” ”	69 (133)	” ”	80 (91) ”
15 ” ” ”	152 (223)	” ”	169 (165) ”
16 ” ” ”	169 (234)	” ”	221 (189) ”
17 ” ” ”	191 (265)	” ”	264 (224) ”

I intet fall har förbud för användning vid arbetsstället behövt utfärdas, men i 34 fall, därav 15 för manliga och 19 för kvinnliga arbetare, har föreskrivits ändrad sysselsättning eller uppställts villkor för användandet.

I 56 fall i övrigt har anteckning gjorts i intygsböckerna.

Åtgärder för hindrande av smittsjukdomarnas spridning. I särskild tabell redogöres för de under året förekommande fallen av smittsjukdomar, om vilkas förekomst varje läkare är skyldig att göra anmälan till hälsovårdsnämnden.

Sedan anmälan om ett sådant fall inkommit till nämnden skriftligt eller per telefon, avlägges omedelbart besök i den sjukes hem av vederbörande desinfektör för vidtagande av för fallet lämpliga desinfektionsåtgärder och lägges därvid särskild vikt på att av den sjuke använt linne, sängkläder jämte gångmattor och dylikt noggrant smittrenas samt att lägenheten grundligt rengöres. På samma gång upptages enligt formulär noggranna uppgifter, avsedda att underlätta spårandet av sjukdomsfallets härledning. Från förste stadsläkaren meddelas sedan till skolor och hem skriftligt besked om huru lång tid de med den sjuke samboende skolpliktige skola avhållas från skolorna, från vilka de omedelbart avstängts av den läkare, som anträffat och gjort anmälan om fallet.

I lägenhet, som varit bebodd av lungsotspatient, har efter den sjukes frånfälle, vid förflyttning till sjukvårdsanstalt eller vid ombyte av bostad formalindesinfektion gjorts i 771 fall.

Sammanlagda antalet fall av desinfektioner verkställda enligt den ena eller andra metoden har uppgått till 1641.

Smittrening av offentligen genom auktionskammaren salubjudna begagnade kläder har fortgått såsom föregående år och verkställdes i 58 fall.

Skyddsköppymningen. Vid de offentliga köpmötena, som anordnades under maj månad i 7 olika lokaler, samt privat hos läkarne verkställdes sammanlagt 3623 köpmningar och 4067 revaccinationer, mot 2679 köpmningar och 4809 revacci-

nationer föregående år. Av de ympade tillhörde 139 (126 år 1921) Domkyrko församling, 436 (316) Vasa, 148 (87) Kristine, 191 (135) Haga, 234 (193) Annedal, 213 (185) Masthugget, 355 (400) Oskar Fredrik, 484 (381) Karl Johan, 379 (414) Gamlestaden, 340 (442) Lundby, 501 Örgryte, (tillhörde ej Göteborg år 1921). Vid tre olika tillfällen har nämnden måst förelägga vederbörande målsman att låta ympa sina barn, därav 2 sjuåringar och 1 åttaåring.

Smittsamma könssjukdomar. Under året anmäldes 1362 fall av smittsam könssjukdom tillhörande Göteborgs stad mot 1794 år 1921, 2250 år 1920 och 3230 år 1919. Sjukdomarna fördela sig på de olika kvartalen av året på följande sätt, därvid inom parentes upptagas talen för 1921 och 1920 i nu nämnd ordning:

	Syfilis congenita	Syfilis acquisita	Gonorrhoe	Ulcus molle
1 kvartalet.....	4 (2, 12)	58 (117, 141)	279 (340, 440)	13 (46, 48)
2 „	1 (2, 8)	25 (98, 110)	262 (324, 371)	12 (42, 28)
3 „	5 (5, 8)	39 (70, 93)	296 (321, 391)	15 (72, 36)
4 „	3 (6, 6)	56 (46, 120)	278 (282, 406)	16 (21, 32)

249 av läkare härstädes gjorda anmärkningar om sjukdomsfall ha avsett personer tillhörande annan kommun i landet och ha därför överlämnats dit.

I 113 fall har smittkälla kunnat uppgivas och har denna i 9 fall varit boende å annan ort, som sålunda underrättats. Av de anmälda smittkällorna, som angivits vara bosatta här, ha 87 anträffats, därav 37 med polishjälp, år 1921 anträffades 170, därav 29 med polishjälp.

157 av under behandling tagna personer ha avbrutit sin behandling, och av dessa ha 102 med polisens hjälp kunnat återföras till behandling.

Å polikliniken i Gamla Sahlgrenska sjukhuset har under året behandlats 1110 manliga och 615 kvinnliga patienter behäftade med eller misstänkta för könssjukdom i smittsamt stadium, av vilka 395 manliga och 228 kvinnliga nytillkommit under året, motsvarande siffror för 1921 voro resp. 1632, 544, 483 och 212. De manliga patienterna ha avlagt 12831 besök, de kvinnliga 12207, vilket ger ett medeltal av 43 per mottagning för manliga och 40 för kvinnliga patienter.

För könssjukdom i icke smittsamt stadium och för hudsjukdomar ha å samma poliklinik behandlats 533 manliga och 228 kvinnliga patienter, av vilka 255 manliga och 30 kvinnliga nytillkommit under året. För dessa sjukdomars behandling ha de manliga avlagt 3382 besök, de kvinnliga 4069, vilket ger ett medeltal av 11 manliga och 15 kvinnliga per dag.

4 läkare äro anställda vid denna poliklinik och mottagningarna hållas alla vardagar på olika tider för manliga och kvinnliga patienter omväxlande på middag och kvällar.

Vid polikliniken å Holtermanska sjukhuset har under året avlagts 7167 besök.

Apoteken. Visitation av 11 av stadens apotek verkställdes av förste stadsläkaren under november och december månader. Apoteket Duvan, som erhållit ny innehavare, avsynades den 1 maj. Apoteket Svanen inspekterades från medicinalstyrelsen den 19 juni.

Frågan om bilgarage i bostadskvarter.

I anledning av att byggnadsnämnden till hälsovårdsnämnden för yttrande remitterat en ansökan om tillstånd att å en tomt i stadens 15:de rote uppföra pro-

visorisk byggnad, inrymmande bl. a. bilgarage, avgav bostadsinspektören i mars 1922 följande yttrande.

Enligt ritningarna skulle å tomten uppföras en större envåningsbyggnad. Be-teckningarna ge vid handen, att byggnadens åt gatan belägna del skulle inrymma bilgarage, under det att dess inre parti skulle ordnas som verkstad. Något tek-niskt hinder föreligger dock ej att sekundärt, trots beteckningen, upplåta jämväl sistnämnda del av byggnaden till garage.

Hälsovårdsnämnden har alltså att taga ställning till frågan, huruvida det är med hygieniska krav förenligt att förlägga ett centralgarage till här ifrågasatt tomt och på sätt ritningarna ange.

Härvid får beaktas, att tomten ligger inom ett typiskt bostadskvarter. Husen hava 5 å 6 våningar och mellan dem ligga mer eller mindre kringbyggda kvartersdelar eller gårdar. Bilkörning å dessa kommer helt visst att i avsevärd utsträckning framkalla ett ekande buller till förfång för de i huset boende, i all synnerhet, om in- och utkörning skall ske nattetid. Obehag från benzin- och förbrännings-gaser kunna ej heller uteslutas.

Med den växande automobiliseringen bli dessa frågor allt mera aktuella och hälsovårdsnämnden har uppdragit åt mig att träda i förbindelse med våra större städers häsovårdsmyndigheter för att utröna, huruvida de ansågo det nödvändigt eller lämpligt att uppställa likartade villkor för inrättandet av garage i bostads-hus och bostadskvarter. Hela materialet är ännu ej insamlat, men det som re-dan influer ger vid handen, att man även i andra städer nödgats taga ståndpunkt till garagefrågan. Några exempel förtjäna ett omnämnande.

I Norrköping ansöktes på sin tid om tillstånd att i en bostadsfastighet med elva hushåll och mycket stort gårdsutrymme få inreda garage för 17 bilar. Hälso-vårdsnämnden avstyrkte och byggnadsnämnden avtog ansökan. Efter överkla-gande fastställde K. Bef. havande byggnadsnämndens beslut.

Jämväl i Norrköping gjordes ansökan om tillstånd att i ett kombinerat bostads-och industrikvarter få förlägga ett centralgarage för 40 bilar med inkörning direkt från gatan. Hälsovårdsnämnden avstyrkte men byggnadsnämnden beviljade ansökan. Den förstnämnda anförde utan resultat klagomål hos K. Bef. havande och efter förnyat överklagande väntar ärendet på avgörande i högsta instans.

Det synes mig fullt motiverat att avböja anläggandet av ett större centralgarage i ett typiskt bostadskvarter, så framt man ej kan anvisa en i någon mån isolerad eller på annat sätt oskadlig plats.

Att i varje fall förhindra anläggandet av ett mindre centralgarage inom ett bostadskvarter, ehuru ej inom ett boningshus, torde knappast vara i det allmännas eller kanske ens i alla de kringboendes intresse, därest inkörning sker från gatan och övriga med motordrift eventuellt förknippade olägenheter avlägsnas. Då man ju i varje fall måste räkna med det normala gatubullret, få sovrum etc. placeras någorlunda därefter. Tänkbara extraordinära störningar från ett dylikt garage få behandlas från fall till fall.

Från hälsovårdsmyndigheternas sida måste däremot bestämt hävdas, att inkör-ning till centralgarage ej må få ske över sådan gårdsdel, som är mer eller mindre kringbyggd av boningshus. Huruvida detsamma må gälla även ett en-staka, endast från gården tillgängligt garage, torde få prövas i det särskilda fallet.

Slutligen kommer fallet, att garage inredes i själva bostadshuset. Här torde ett ingripande bäst ske, när olägenhet uppstått.

Med stöd av hälsovårdsstadgans § 8 mom. 5 samt 24 mom. 1 och 4 torde hälsovårdsnämnden äga full befogenhet att antingen primärt förhindra sådan anläggning, som med säkerhet väntas störa genom buller, eller sekundärt undanröjda uppkommen olägenhet.

Med stöd av det anförda får jag tillstyrka, att hälsovårdsnämnden för sin del avstyrker anläggande av större centralgarage inom ifrågavarande bostadsstadsdel, ävensom mindre dylikt garage, därest inkörning skall ske över gård eller gårdsdel.

Ersättningsanspråk vid desinfektion.

Med anledning av inkommet anspråk på ersättning vid uppgiven skada till följd av desinfektion, avgav förste stadsläkaren i jan. 1922 följande yttrande. Den 2—3 december 1920 verkställdes i härvarande desinfektionsanstalt en desinfektion, över vilken nu, mer än 1 år och 1 månad senare, utlåtande begäres. Ett närmare ingående på svaromål i ärendet vore naturligtvis omöjligt, om jag icke hade i behåll en korrespondens i ärendet, som jag förde omedelbart efter den verkställda desinfektionen.

Av en promemoria avgiven den 16 dec. 1920 av föreståndaren för anstalten, förste tillsyningsmannen A. Palm, framgår, att en speditiofsfirma härstades den 25 eller 26 november anmält ett parti tagel på 138 balar till desinfektion. Söndagen den 28 november hade en man, som uppgivit sig vara ägare till tagelpartiet, varit nere på anstalten med begäran att desinfektionen skulle påskyndas och balarne ej öppnas. Personen ifråga hade därvid ej träffat herr Palm personligen, utan framfört hälsningen genom dennes hustru. Även från speditiofsfirman och från länsstyrelsens sakkunnige kontrollant över desinfektioner av infört gods gjordes enligt samma P. M. framställningar, att om möjligt undvika öppnande av balarne.

Ett öppnande av balarne förbjöd sig själv. De voro nämligen under hydraulisk press bandade med ovanligt grova järnband, liggande på kort avstånd från varandra över hela balen. Hade balarne öppnats, hade det sedermera varit omöjligt att slå ihop dem igen, varför borttransporterandet av varan i så fall praktiskt taget omöjliggjorts. Då balarne voro så stora att de icke gingo in i anstaltens stora ugn, där i alla händelser ångan icke kunnat tränga igenom den hoppressade balen, utan det i stället blivit en ytdesinfektion, som trängt mer eller mindre djupt in i balen, beslöts på min tillrådan att i stället göra sådan ytdesinfektion genom neddoppning i sublimatlösning 1:2000. Emot denna metod, om vars användande, enligt herr Palms P. M. underrättelse lämnades till såväl speditiofsfirman som länsstyrelsens i enlighet med kungörelse den 22 juni 1911 förordnade kontrollant, gjorde ingendera någon invändning.

Att för desinfektionsändamål behandla tagel med flytande medel synes icke innebära något hinder, då det i speciallitteraturen tillrådes att för sådant ändamål till och med koka detsamma med 2 % kaliumpermangnatlösning eller i enbart vatten i två hela timmar (se Croner, Lehrbuch der Desinfektion, sid. 511). Mot desinfektionssättet kan därför ej göras någon anmärkning och frågan om torkning av de behandlade balarne hade anstalten ingen anledning att ingå på, då balarne omedelbart efter behandlingen överlämnades till leverantören för vidarebefordran.

Såsom sammanfattning kan sålunda anföras:

att hos desinfektionsanstalten gjorts framställning om desinfektion av ett parti tagel i balar,

att därvid begärts att undvika balarnes öppnande, en begäran som med desto större lätthet kunde beviljas, som ett sådant öppnande varit praktiskt taget omöjligt,

att ytdesinfektion sålunda varit enda möjliga metoden och denna antingen med ånga i ugn eller med flytande desinfektionsmedel,

att den förra vägen var omöjlig på grund av balarnes storlek,

att den senare metoden därför valdes, varom länsstyrelsens sakkunnige kontrollant, som författningsenligt beordrat desinfektionen, underrättades.

Slutligen bifogas anstaltens av stadsfullmäktige den 17 juni 1920 fastställda reglemente, som i § 4 visar, att anstalten icke ikläder sig ansvar för föremål, som dit inlämnas för desinfektion, vadan en hänvisning till denna paragraf i och för sig varit tillfyllest, men har jag, då alla fakta voro mig tillgängliga, härmed velat visa, att det icke kan läggas anstalten till last för den händelse det omhandlade tagelpartiet tagit skada.

Om svinhållning i stad.

Sundhetsinspektören ingav juni 1922 följande framställning.

Gällande hälsovårdsstadga för stad är avsedd att innehålla minimikraven å hygien inom svensk stads planlagda område.

Uppenbarligen har detta medfört, att man i vissa frågor måst lagstifta med stor försiktighet, enär förutsättningar, möjligheter och krav ställa sig tämligen olika inom skilda kommuner. Särskilt viktigt har nog varit att ej bereda våra minsta städer större svårigheter än som ansetts vara oundgängligen nödvändiga. För större städer och till mötande av mera vittgående hygieniska krav har stadgan möjliggjort en skärpning.

Mot bakgrunden av det nu sagda måste man se hälsovårdsstadgans bestämmelser om svinhållning i stad. Enligt dessa vore det lagligen möjligt att driva dylikt inom stora delar av Göteborg. Sedan länge har dock svinhållningen måst söka sig ut till stadens utkanter, i det att hälsovårdsnämnden så småningom funnit skäl föreligga att avslå de ansökningar som avsett andra delar av stadsområdet.

Sedan emellertid fråga väckts, huruvida hälsovårdsnämnden uppställt väl stränga fordringar i fråga om svinhållning, har den åt mig uppdragit att förebbringa sådan utredning, som kunde utgöra underlag för behandlingen av kommande ärenden av dylik natur.

Till den ändan har jag undersökt, hur man förfar i andra större svenska städer och får jag hänvisa till bilaga I. Av densamma framgår bl. a. följande. I Malmö existerar sedan 1897 formligt förbud att förlägga svinhus till vissa i en lokal stadga uppräknade stadsdelar, närmast motsvarande stadens planlagda område. I Uppsala existerar villkorligt förbud. I Stockholm, Norrköping och Sundsvall har hälsovårdsnämndernas beslut eller uppkommen praxis så småningom rensat de planlagda områdena från svinhållning. Hälsingborg avser att genom K. Bef. havandes försorg erhålla ett motsvarande förbud, som uppges skola sträcka sig även till vissa tätare bebyggda delar av stadens ej planlagda område. I Jönköping och Örebro förekommer svinhållning endast undantagsvis inom planlagda delar.

Av det sagda torde framgå, att Göteborg ej skulle gå längre än man gjort i andra större städer, om staden skaffade förbud mot svinhållning inom planlagda delar.

För att klargöra, vad ett dylikt förbud skulle för staden innebära, har jag från andre stadsingenjören införskaffat en karta över stadens planlagda områden (se bil. II). Av densamma framgår, att stadsplanen berör endast sådana delar, som redan äro tätt bebyggda eller som äro föremål för mer eller mindre livlig byggnadsverksamhet. Visserligen kan man inom sistnämnda områden uppleta tomter, som tills vidare ligga på ett eller annat hundratal meter från närmaste boning och där en svinhållning skulle kunna tänkas medföra drägliga besvär. Men till gengäld äro förutsättningarna för ordnande av avlopp samt tillvaratagande av nödig snygghet skäligen små. Nämnden och dess tjänstemän skulle gång efter annan ställas inför nödvändigheten att träffa avgörande på skäligen subjektiva grunder. Ofta gäller det personer med synnerligen små tillgångar eller bristande sinne för ordning och snygghet, som söka tillstånd att hålla svin. Att av dem begära anordningar, som motsvara till och med hälsovårdsstadgans måttliga fordringar, är som regel omöjligt och det hela skulle lätt utmynna i en otillfredsställande kompromiss.

Viktiga skäl synas mig alltså tala för att söka åvägabringa förbud mot att hålla svin inom stadens redan planlagda område. Fråga är, huruvida ej redan denna gräns är för snäv och om man ej borde i förbudet inrycka dels tätare bebyggda platser utanför planerat område, dels sådana delar av stadsgrunden, som undan för undan läggas under stadsplan. Dessa bägge frågor sammanhänga i viss mån med varandra.

Att utpeka ej planerade stadsområden, där svinhållning måste vara förbjuden, är synnerligen lätt. Vid event. förbud måste dock lämpliga gränser markeras på för ändamålet uppgjorda kartor och dessa kräva tid efter annan revision. Givetvis skulle detta medföra vissa olägenheter och allmänheten skulle sakna möjlighet att överblicka situationen. Helt annorlunda är det med planerade områden. Stadsplanen är ett officiellt förfarande, som skall föregå stadsgrundens bebyggande. Man kan alltså räkna med, att stadsplanen inom rimlig tid griper över på områden, där större byggnadsverksamhet kan förutsättas eller redan pågår. Med kändedom om stadsplaneinstitutets relativt tungrodda arbetsformer synes all fara vara utesluten för att stadsplanen skulle sträcka sig ut över områden, som vore att betrakta som ren landsbygd.

Lämpligt synes alltså vara att söka åvägabringa generellt förbud mot svinhållning inom nu eller med tiden stadsplanerat område, men att för övriga delar av stadsgrunden handla från fall till fall.

Skall ovillkorligt förbud inträda, måste nämnden i den ordning hälsovårdsstadgans § 30 omförmåler söka K. Bef. havandes godkännande av ett beslut i ovan antydd riktning. Kanske kan det dock vara onödigt att omedelbart beträda denna väg, utan torde nämnden under en kortare övergångstid vara betjänt med ett principbeslut. Givetvis får man beakta, att ett dylikt beslut ej blir i annan mån bindande än att dess tjänstemän bekantgöra detsamma inför allmänheten samt avstyrker till nämnden eventuellt inkommande ärenden.

Hälsovårdsnämnden beslöt i enlighet med den gjorda framställningen.

Sammanställning av undersökning över svinhållning i några större svenska städer.

Svinhållning tillåtes ej alls eller endast på vissa villkor inom stadens planlagda område.

Stockholm: intet svinhus (med undantag för kommunal svingård) finnes inom stadens planlagda område.

Malmö: sedan 1897 all svinhållning förbjuden "inom de i kvarter indelade och bebyggda stadsdelarne, näml. (uppräknig)."

Norrköping: ingen svinhållning förekommer inom planlagda området eller delar, där hälsovårdsstadgan för stad gäller. Formligt förbud finnes ej, men man vet, att ingen erhåller tillstånd.

Uppsala: Svinhållning är sedan 1886 förbjuden. "Dock må H. N. i särskilda fall, där i alla avseenden fullt betryggande anordningar för åstadkommande av snygghet och renlighet finnas vidtagna, kunna, på därom gjord ansökan, från detta förbud bevilja undantag, att gälla så länge dessa anordningar vidmakthållas."

Sundsvall: inom den egentliga stenstaden och norrmalm får ej svinhållning äga rum.

Hälsingborg: förbud för närvarande ej fastställt, men är dylikt ifrågasatt beträffande planlagda området etc. (se nedan). Tillsvidare uppställer H. N. de strängaste fordringar hälsovårdsstadgan medgiver, vadan svinhållning är sällsynt (endast ett 10-tal fall). Man anser, att stadens uppförfingar för rättutrotningen stå i strid med svinhållning inom staden.

Jönköping: ett fåtal svinhus i de allra yttersta kanterna av stadens planlagda område, där svinhållning sedan lång tid ägt rum.

Örebro: finnes sedan lång tid inom 3 gårdar inom stadens planlagda område. Svinhålln. har sedan längre tid motarbetats och ifrågasättes numera sällan eller aldrig dylik och torde väl dylik i regel ej komma att medgivas.

Svinhållning tillåtes under vissa förutsättningar utom stadens planlagda område.

Stockholm: förekommer i rätt stor utsträckning inom Brännkyrka och Bromma. Svinhus därstädes kontrolleras endast enl. H. stadgans § 48.

Malmö: tillåtes inom område, som ligger minst 200 meter från planlagt eller i lokalförfattn. angivet tätare bebyggt område av staden ("... .. å den del av stadens övriga ytterområde, som är belägen inom 200 m. från förenämnda stadsdelar, områden och lägenheter, vare all svinhållning förbjuden.")

Norrköping: stadens ej planlagda område är ren landsbygd och där har H. N. ej i nämnvärd grad lagt sig i svinhållningsfrågan.

Uppsala: svinhållning kan efter anmälan beviljas.

Sundsvall: dito.

Hälsingborg: man avser att få förbud mot svinhållning inom område som, ehuru beläget inom stadens ej planlagda område, är tätare bebyggt.

Jönköping: H. N. har beslutat att efter den 1/1 1923 medgiva svinhållning endast åt sådan sökande, som lever av jordbruk och där fastigheten är belägen utom särskilt fastställda gränser (= med ren landsbygd).

Örebro: 10 st. svinhus finnas. De flesta begagnas dock ej.

Visst antal meter fastställda från grannes bostad.

Synes ingestädes vara fastställt. (Se dock Malmö.)

Lindring beviljad i anslutning till H.-stadgans § 26.

Ingenstädes.

Lokal förordning rörande svinhållning.

Malmö, Uppsala.

Frågan om införlivning av Västra Frölunda.

Gemensamt yttrande av förste stadsläkaren och sundhetsinspektören. Oktober 1922.

Med anledning av ifrågasatt införlivning av Västra Frölunda socken och den anhållan hälsovårdsnämnden fått att avgiva yttrande dels angående behovet av ökad arbetskraft hos hälsovårdsnämnden eller andra utgifter vare sig omedelbart eller årligen återkommande, dels över ärendet i övrigt få undertecknade på anmodan avgiva följande yttrande:

En undersökning av de hygieniska anordningarna inom de olika delarna av Frölunda socken visar, att inom de tätt bebyggda områdena av denna socken, liggande inom vitt skilda delar av densamma från Långedrag till Frölundaborg, sanitära olägenheter av delvis mycket allvarlig art förefinnas. Dessa tätt bebyggda områden sakna i stort ett ordnat dräneringssystem, deras förseende med vatten är otillräckligt liksom ock renhållningsanordningarna lämna mycket övrigt att önska. Kostnaderna för ett ordnande av dessa olika kapitel, alla ofrånkomliga för en god hälsovård, en del nödvändigt fordrande en snabb lösning för tillgodoseende av synnerligen blygsamma krav, äro naturligtvis betydande, men ett närmare uppskattande av dessa kostnader tillhör det icke oss att försöka göra.

Vid införlivning av olika områden, som på senare åren företagits, har regelbundet såsom starka motiv för dessa införlivningar framhållits nödvändigheten att de oordnade hygieniska förhållandena inom dessa områden såväl Lundby som Örgryte krävde att staden toge hand om dessa områden, då det vore farligt att ha sådana härdar omedelbart inpå sig. Resultatet har blivit att dessa i vissa hygieniskt viktiga avseenden ännu oordnade samhällen nu i stället ligga inom staden. Lundby, som redan 15 år varit införlivat med staden, saknar ännu ett ordnat avloppssystem och de lokala rättelser, som nämnden lyckats vinna, ha endast varit provisoriska och mött stora svårigheter att få genomförda. Den grövsta renhållningen av det ännu öppna avloppssystemet därstädes får hälsovårdsnämnden själv bekosta, då det visat sig vara det enda sättet att få det utfört.

Hälsovårdsnämnden skulle försumma ett av sina allra viktigaste uppdrag om den ej sade bestämt ifrån att detta system ej vidare kan fortsätta, utan att staden är skyldig att se till att för dem av sina områden som därav äro i trängande behov, såväl ett ordnat avloppssystem anlägges som ock lätt tillgång till vatten anskaffas samt därjämte renhållningen rationellt ordnas. En uraktlåtenhet i ett eller annat av dessa avseenden kan när som helst föranleda ett ingripande från länsstyrelsens sida med föreläggande, som med sin ekonomiska räckvidd kan komma synnerligen olägligt för staden.

Vad själva förvaltningen av den hygieniska tillsynen beträffar, blir denna naturligtvis allt svårare med det utvidgade område, staden oupphörligen vinner, då de på långa avstånd från stadens centrum liggande nytillkomna områdena

genom själva sitt avstånd kräva större personal än förut med lokal skötsel samt framför allt därför, att kapitel av hygien, som förut ofullständigt eller alls icke behandlats inom dessa områden, efter gjord införlivning omedelbart måste lagligen fullgöras.

Då redan genom den nyss gjorda införlivningen av Örgryte socken antalet befattningshavare hos hälsovårdsnämnden visat sig vara det minsta möjliga, får om ej förr så åtminstone efter den nu föreslagna införlivningen minst 3 nya tillsyningsmän, 1 bostadsinspektris, 1 dispensärsköterska, 1 fosterbarnsinspektris och möjligen en ny barnavårdskonsulent anställas. Även en ökning av läkarekrafterna vid hälsovårdsnämnden kan ej längre undvikas. Detta behov har länge varit känt och framträder tydligast de tider, då endera av nuvarande läkare har semester, under vilken tid den andre utom sin egen tjänst även måste sköta den andres i brist på vikarie med behörig utbildning.

Hälsovårdsnämndens lokalfråga, som sedan flera år väntar på sin lösning, förutsättes naturligtvis vara ordnad innan en ytterligare utvidgning av nämndens verksamhet igångsättes.

Råttpesten.

Yttrande av förste stadsläkaren jan. 1922 på grund av framställd begäran om ytterligare anslag för råttutrotning.

Med anledning av pest i Storbritannien i slutet av år 1900 och år 1901 och den roll, man då börjat inse att råttorna spelade vid pestens utbredning, upptog härvarande hälsovårdsnämnd såsom naturligt var, då den hade att bevaka den viktigaste ingångsporten i landet för sjukdomen, omedelbart frågan om utrotandet av råttstammen. Sedan medel för ändamålet beviljats, igångsattes arbetet från 25/5 1901 och fortgick enligt premieringssystemet, med ersättning av 10 öre för varje å brandstationen inlämnad råtta, där mottagaren ersattes med 2 öre, till slutet av 1902, då sammanlagt 81,302 råttor inlämnats. Erfarenheten under denna tid visade emellertid, att det var fullständigt hopplöst att med något givande resultat försöka åstadkomma en utrotning eller ens en nämnvärd minskning av råttstammen, så länge renhållningsanordningarna voro i det skick, att matavfallet stod tillgängligt för råttorna, som därmed hade en synnerligen riklig näring inom varena fastighet. Hälsovårdsnämnden upphörde därför med det organiserade råttutrotandet och satte i stället in sitt arbete på att så snart som möjligt få renhållningsanordningarna förbättrade. Sedan detta efter ett häftigt motstånd lyckats och omläggningen, som genom krigsårens svårigheter fördröjts, skulle påbörjas under år 1917, ingick hälsovårdsnämnden år 1916 med begäran om ett förslagsanslag av 20,000 kr. för att råttutrotningen genom renhållningsstyrelsens försorg måtte igångsättas allt efter som renhållningen omlades i de olika stadsdelarna, då härigenom i den mån matavfallet avstängdes för råttorna, dessa måtte hindras att utvandra till nya fastigheter, där ändringarna ännu icke hunnit vidtagas. Anslaget beviljades av stadsfullmäktige i december 1916, och sedan under förra hälften av 1917 renhållningsstadgan, i vad den avsåg tillvaratagandet av matavfall, börjat tillämpas i vissa stadsdelar, gjorde hälsovårdsnämnden i juni 1917 renhållningsstyrelsen uppmärksam på, att 20,000 kronor voro tillgängliga för råttutrotningens återupptagande, och har denna sedermera oavbrutet fortgått. I slutet av år

1921 anmälde renhållningsstyrelsen, att anslaget snart vore förbrukat och icke räckte över 1922, samt hemställde att hälsovårdsnämnden ville begära nytt anslag för ändamålet.

Det premieringssystem, som renhållningsstyrelsen använt, synes mig icke tillfredsställande, då förvaltningskostnaderna enligt den avgivna berättelsen synas mig för stora i förhållande till det uppnådda resultatet, men att därför slopa rättutrotningsarbetet anser jag icke vara att tillstyrka, utan bör anslag därtill beviljas och hälsovårdsnämnden få fria händer att använda detsamma på lämpligaste sätt.

I cirkulär den 15/3 1920 riktade medicinalstyrelsen en allvarlig uppmaning särskilt till rikets hamnstäder att vidtaga åtgärder för förgörande av råttor såväl inom hamnområdet som inom samhället för övrigt. Göteborgs hamn är naturligtvis i detta avseende den viktigaste, och jag kan nämna, att nu under januari månad 1922 bland de fartyg, som varit underkastade besiktning därför att de kommit från pestsmittade hamnar, å tvenne, på grund av starka misstankar på pest bland ombordvarande råttor, särskilt ingripande försiktighetsåtgärder måste vidtagas. I båda fallen visade visserligen den bakteriologiska undersökningen, verkställd vid statsbakteriologiska anstalten i Stockholm, att råttorna ej dött av pest, utan att där förelegat någon annan infektionssjukdom, men det kan naturligtvis när som helst inträffa att råttpest uppträder. Hälsovårdsnämnden måste därför i alla händelser oavbrutet företaga rättutrotning inom hamnområdet, vilket är fullkomligt ofrånkomligt. Att i budgeten för år 1922 endast begärdes 2,000 kronor beror därpå, att under året 1921 ställdes i utsikt att en särskild förordning skulle komma att utfärdas om obligatorisk rättutrotning efter bestämda linjer, och har jag därför ställt mig avvaktande för att se, vilka ekonomiska resurser denna förordnings genomförande kunde komma att kräva, och under väntan därpå endast velat begära, vad den närmaste tiden kräver. Jag får därför tillstyrka att de begärda 2,000 kronorna beviljas och att de ställas till hälsovårdsnämndens disposition, att av denna myndighet på lämpligaste sätt användas för rättutrotning.

Bostadsinspektionen. (D:r Göthlin).

1) *Slutbesiktning av ny- och ombyggnader.*

Har som hittills verkställts tillsammans med representanter för stadsarkitektkontoret. I fråga om antalet besiktigade lägenheter och deras olika rumsantal hänvisas till nämnda kontors berättelse till stadsfullmäktige.

2) *Besiktning av och utredning angående anmälda eller av inspektionen anträffade osunda bostäder.*

Dessa ärenden hava under året utgjort 1,044, vartill komma 244 från föregående år kvarstående eller summa 1,288 (se tabell 17). Uti 3.2 % av nytillkomna ärenden har husägaren själv vänt sig till bostadsinspektionen; uti 27.3 % har hyresgästen, i 63 % inspektionen och i 6 % annan intressent varit föranledande part. Uti 39 av de nytillkomna fallen (3.7 %) har klagomålet efter företagen undersökning befunnits fullständigt eller skäligen obefogat. Uti 75 har muntlig eller skriftlig utredning begärts och lämnats, utan att något ingripande ifrågasatts.

Med frånräknande av nu nämnda fall återstå 1,174 ärenden. I fråga om

dessa har missförhållandet kunnat avhjälpas uti 868 fall (73.9 %), endast delvis uti 106 (9.0 %). Behövlige eller möjliga rättelser hava uti 845 fall (71.9 %) åstadkommits genom husägarens, i 122 (10.4 %) genom hyresgästens försorg. De 1,288 av bostadsinspektionen behandlade klagomålen hava under året i 1,057 (82 %) definitivt och i 52 fall (4 %) tills vidare avhjälpts. Till följande arbetsår kvarstå sålunda 179 ärenden (13.9 %).

Varje behandlat fall redovisas i tabellbilagan endast såsom *en* olägenhet, den huvudsakliga.

3) Systematiska besiktningar.

De 1,586 under året företagna systematiska besiktningarna av smålägenheter hava i drygt en tredjedel fall föranlett någon form av ingripande.

Tuberkulosbyråns verksamhet. (D:r Göthlin).

Kommunens antituberkulosarbete har fortgått som hittills. De kliniska undersökningarna hava utförts av särskild läkare.

Årets lungtuberkulos-material har utgjorts av 189 män, 259 kvinnor och 77 barn, alltså sammanlagt 525 personer.

Uti 1,538 tuberkulösa eller av tuberkulos hotade hem ha systrarne avlagt 10,258 besök. Någon form av understöd har lämnats åt 917 familjer. Byrån har utfärdat 936 remisser till olika sjukhus, sanatorier och vårdanstalter för tuberkulösa personer. Till permanenta kolonier hava 136 barn remitterats. Någon form av sommarvistelse på landet har bekostats eller förmedlats för 85 tuberkulösa barn, 385 klena barn ur tuberkulösa familjer samt 231 vuxna tuberkulösa personer.

Byråns hela lungtuberkulos-material sedan dess start ävensom motsvarande absoluta och relativa dödsfall i lungdot fördela sig sålunda:

År	Män	Kvinnor	Barn	S:a	Abs. dödstal	Pr tiotusen
1911	89	169	83	341	341	20,4
1912	58	124	22	204	381	22,8
1913	86	152	23	261	358	20,5
1914	190	249	67	506	365	20,5
1915	209	277	69	555	406	22,8
1916	192	250	78	520	370	19,8
1917	198	225	75	498	432	22,5
1918	191	203	56	450	379	19,2
1919	172	174	61	407	364	18,4
1920	157	157	43	357	302	15,0
1921	124	212	52	388	262	12,9
1922	189	259	77	525	351	15,4
	1,855	2,451	706	5,012	4,311	

Matvarukontrollen. (Stadsveterinär R. Ahlström).

Med årets ingång och i samband med Örgrytes införlivning med staden blev en länge planerad omorganisation av hälsovårdspolisens arbete fullt genomförd. Matvarukontrollen organiserades som en särskild avdelning under hälsovårdsnämnden med stadsveterinären som föreståndare och med i övrigt särskild, utslutande med tillsynen över livsmedelshandeln sysselsatt personal. Det dagliga inspektionsarbetet fördelades på fyra tillsyningsmän med var och en sitt distrikt av staden. Den övriga personalen, 3 ordinarie och 1 à 2 för längre eller kortare tid anställda extra tillsyningsmän, har tjänstgjort dels i mjölklaboratoriet

vid provtagningar i och för mjölkkontrollen och samtidigt därmed vid tillsyn över mjölklokalerna, dels vid registrerings- och bokföringsarbetet och dels som biträde åt stadsveterinären vid inspektioner och besiktningar av matvaror och lokaler, varjämte den ene av dem, tjänstgörande som förste tillsyningsman, alternerat med distriktstillsyningsmännen vid övervakande av handeln å torg och fiskhamn. Genom denna omorganisation och därav möjliggjord specialisering i arbetsuppgifter har kontrollen över livsmedelshandeln kunnat utföras mera enhetligt och, utan ökning av personalen, mera effektivt än förut.

Under året ha av matvarukontrollens tillsyningsmän utförts 43,028 inspektioner i de lokaler och på de platser, där matvaror till salu hållas eller för försäljning förvaras eller bearbetas. Vid dessa inspektioner ha 23,210 kg. födoämnen beslagtogs som otjänliga till människoföda och oskadliggjorts. (Tab. 2.)

Under första halvåret ha för införsel från utlandet besiktigats och godkänts 47,251 kg. kött, nämligen 46,700 kg. salt nötkött och 551 kg. renkött.

På grund av kungl. förordningen av 30 september 1921 angående kontroll vid införsel till riket av köttvaror och djurfett, vilken förordning började tillämpas den 1 juli 1922, ha under sista halvåret besiktigats 980 partier varor, utgörande tillsammans 2,722,059 kg. Därav godkändes och stämplades 2,708,903 kg., 11,351 kg. reexporterades och 1,805 kg. beslagtogs. Tabell 3 utvisar kvantiteterna av de olika varuslagen, fördelade på de olika exportländerna.

Efter anmälan av stadens auktionskammare ha 122 partier till försäljning på auktion avsedda livsmedel, utgörande 172,758 kg. besiktigats. För försäljning utan villkor godkändes 160,310 kg., 1,256 kg. försälldes under deklaration om varans mindervärdiga beskaffenhet och 11,152 kg. kasserades.

Antalet matvarulokaler, som varit föremål för övervakande i enlighet med hälsovårdsstadgans föreskrifter, utgjorde vid årets slut 2,459. (Tab. 4.) Vid föregående års slut var antalet 2,217 och ökningen har huvudsakligen föränletts av Örgrytes införlivning med staden.

Enligt besiktningsliggarna i dessa lokaler ha under året gjorts anmärkningar beträffande lokalernas anordning eller skötsel i 1,481 fall (föregående år 691). Särskilt ha lokalerna inom Örgryte givit anledning till upprepade anmärkningar, innan de under årets lopp blevo försatta i föreskrivet skick. Mjölklokalernas antal var vid 1921 års slut 379. Under året ha 4 butiker upphört och 53 butiker — därav 40 i Örgryte — 1 mejeri och 2 lagerlokaler tillkommit. Vid årets slut funnos i staden 411 mjölkbutiker, 8 mejerier, 6 lagerlokaler och 2 tappningslokaler för mjölk.

Tillförseln av oskummad mjölk var, enligt vad räkningen av leveranserna pr järnväg och båt under mars—maj och under oktober—november jämte beräknad leverans pr. axel utvisade, under våren 0.43 liter och under hösten 0.47 liter pr innevånare och dag.

Den under föregående året konstaterade förbättringen i leverantörernas behandling av den för försäljning hitsända mjölken har fortgått och resultatet av årets mjölkundersökningar utvisar beträffande mjölkens hygieniska beskaffenhet avsevärt bättre siffror än föregående året, t. o. m. bättre än något år sedan kontrollen började.

På nämndens mjölklaboratorium ha undersökts 7,596 prov (år 1921 6,149) oskummad mjölk. Medelfetthalten i dessa prov var 3.13 % (år 1921 3.22 %). Trots att bedömningen vid mjölkens smutsprovning ytterligare skärpts, så att

snart sagt varje, även en obetydlig, förorening i mjölken rubricerats som "bot-tensats", ha vid denna provning endast 15.3 % givit positivt resultat, och i intet enda fall har smutshalten närmat sig den i matvarustadgan otillåtna gränsen. Motsvarande siffror för de i detta hänseende gynnsammaste åren, 1912, 1913 och 1914, voro resp. 27.7, 25.6 och 22.1 %. Undersökningen av mjölkens tillstånd av hållbarhet utvisade att i 3.71 % (1921 6.4 %) av proven hållbarhetsgränsen var överskriden, så att mjölken hade sur eller syrlig lukt och smak och koagulerade vid kokning. I 17.06 % (1921 33.4 %) av proven innehöll mjölken bakterier i för hygienisk god vara otillåten mängd — reduktasavfärgning inom 3 timmar — och i 4.79 % (resp. 14.5 %) var mjölken att anse som olämplig till barnföda — proven avfärgades vid reduktasprovning inom 1 timma.

Vid förprovning på sjukliga avsöndringar i mjölken, katalasprovet, ha 345 prov, 4.54 % av samtliga, ansetts misstänkta, varför sedimentet efter centrifugering närmare undersökts. Vid positivt resultat utsträcktes undersökningen till resp. ladugård och mejeri, varvid mjölkprov uttogos från 347 kor i 9 ladugårdar. Därvid konstaterades att 36 kor i 7 olika ladugårdar ledo av kronisk juverinflammation. De sjuka djuren isolerades, den hälsovådliga mjölken oskadliggjordes och ladugårdarna ställdes under observation, tills sjukdomen upphört.

Som "pastöriserad" betecknad mjölk har undersökts i 521 fall. 164 prov ha givit Storch'ska reaktionen, utvisande att mjölken icke ens varit uppvärmd till 80° C. Av "långtidspastöriserad" mjölk, som underkastats uppvärmning till 63° under 30 minuter, har undersökts 968 prov. Någon anmärkning mot denna mjölks surhetsgrad eller hygieniska beskaffenhet i övrigt har icke förekommit. (Tab. 5.)

Kontrollmjölk har under året levererats från följande egendomar: Aspenäs, Bjertorp, St. Hof, Karstorp, Bosgården pr Rävlanda, Gullbringa, Tjolöholm och Torpa pr Fjärås. Medelfetthalten i 151 undersökta prov var 3.41 %. Kaffegrädder har undersökts på fetthalten i 1,141 fall. Medelfetthalten i de gräddprov, som uttagits i butikerna, var 15.32 % (år 1921 13.96 %). 29 prov ha hållit en lägre fetthalt än den i matvarustadgan som minimum föreskrivna, 12 %. 19 fall av underhållig grädder ha föranlett anmälan till åtal. För andra förseelser mot gällande föreskrifter om matvaruhandeln har till poliskammaren för åtals anställande rapporterats 78 fall.

Kemiska analyser. (Stadskemisten, d:r J. E. Alén).

Under året hava 9,192 föremål inkommit till laboratoriet för undersökning:

1) Närings- och njutningsmedel	455	prov
2) Vatten	120	"
3) Kemikalier och kemiskt-tekniska produkter (incl. hyttprodukter)	418	"
4) Trämassa: kemisk, torra balar.....	2,916	} 7,632 "
mekanisk, ,, ,, ...	357	
kemisk, våta ,, ...	1,613	
mekanisk, ,, ,, ...	1,420	
kemisk, ,, rullar	1,326	
5) Fettartade substanser (incl. maskin- och lysoljor, eteriska oljor, fernissor o. d.)	211	"
6) Malmer, bärarter, bränslen o. d.	106	"
7) Foderämnen	23	"

8) Gödslingsämnen	13 prov
9) Arsenikprov	178 „
10) Divärse	36 „
	Summa 9,192 prov

För Göteborgs hälsovårdsnämnds räkning hava följande föremål undersökts:

	Antal prov		Antal prov
Köttfärs	3	Keks	5
Köttkorv	26	Ärter	12
Hummer	1	Honing	1
Räkor	3	Tuggummi	1
Smör	5	Bärsafter	15
Äggula	3	Söta läskdrycker	20
Vetemjöl	1	Försilvringsvätska	1
Majsflingor	2		
Havregryn	1	Summa	100

Om dessa prov meddelas följande närmare uppgifter.

Tre prov köttfärs undersöktes på svavelsyrlighet, i två fall med positivt resultat.

Tjugusecks prov köttkorv:.

	Medeltal	Högst	Lägst
Äggviteämnen (= 6,25 × kväve)	9,81	12,44	7,88
Fett	14,78	25,54	8,42
Stärkelse	5,24	9,60	2,64
Aska	3,76	6,48	2,86
Vatten	65,62	72,20	57,03
Potatismjöl (antaget hålla 80 % stärkelse) ..	6,55	12,0	3,3
Torrsubstans	34,88	42,97	27,80
Organiskt icke-fett	10,60	14,88	8,52
Feder-tal	6,81	7,8	4,1
Beräknad vattentillsats: minsta	23,2	35	1
sannolik:			
a) i färdig korvvara	28,5	39	8
b) till ej vattenblandad korvmassa	39,9	64	9
Pris per k, ören	131	200	100

Blott tre prov höllo 3 % stärkelse och därunder. Den sannolika vattentillsatsen till ej vattenblandad korvmassa var över 30 % hos alla prov utom fyra.

Ett prov konserverad hummer var fri från borsyra.

Tre prov konserverade räkor däremot innehöllo borsyra och voro sålunda förbjudna att saluhålla, då de icke kunde räknas till hermetiskt inlagd, icke kokad fiskkonserver, som enligt giftstadgan får innehålla en viss mängd borsyra.

Fyra prov smör voro också konserverade med borsyra.

Av tre prov flytande äggula innehöllo tvänne borsyra.

I ett prov sammalet vetemjöl förekommo svampsporor och rester efter insektlarver.

Två prov majsflingor och ett prov prässade havregryn hava underkastats en jämförande undersökning med följande resultat:

	»Kellog's toasted corn flakes»	Vanliga majsflingor	Havregryn
Äggviteämnen ..... i %	6,50	8,50	14,38
Fett	0,30	0,82	6,90
Kvävefria extraktämnen	79,69	77,12	64,98
Cellulosa	0,07	0,60	0,90
Aska	3,04 ¹⁾	0,48	1,62
Vatten	10,40	12,48	11,22
	100,00	100,00	100,00
Näringsvärde: kilogram-kalorier	3562	3587	3895
Pris per k, ören	373	100	55

¹⁾ Därav klorнатrium 2,40 %.

Stärkelsen i majsflingorna var hos det första provet fullständigt förklistrad, hos det andra delvis.

I en notis i en härvarande tidning hade de förstnämnda rostade majsflingorna framhållits som ett billigt (!) födoämne.

Av fem prov keks, som undersökts på borsyra, innehöllo två detta konserveringsmedel.

Bland tolv prov konserverade örter befunnos fem vara kopparhaltiga. De innehöllo: ett prov 0.20, tre 0.75 och ett 1.10 mg koppar i 100 g avrunnen vara, således ej mer, än som är enligt giftstadgan tillåtet.

Ett prov honing gav vid undersökning ej anledning till någon anmärkning.

Ett prov tuggummi, bildande små kakor, vägande ungefär 1 g, bestod av 50.6 % paraffin och 49.4 % rösocker. Ingrediensvärdet hos 1 k ungefär 1 krona 25 öre. Försäljningspris minst 10 kronor.

Fem prov sockrad hallonsaft:

Nummer	Fabrikant	Egentlig vikt vid + 15° C		Aska		Alkalitet		Alkalitetstal (N-syra för 1 g aska)	Polarisation av 10 %-ig lösning efter inversion. Rörångd: 200 mm.	Specifik vridning av inverterat extrakt	Pris per helbetelj incl. glas	
		Extrakt	Aska	Dess alkalitet (N-syra för 100 g)	Alkalitet		ö				ö	
					Funnen i sockrad saft	Beräknad på succus(råsaft)						cm ³
		%	%	cm ³	%	cm ³	cm ³	°	°		ö	ö
1	Dahlstrands saftfabrik, Göteb.	1,244	51,76	0,234	2,64	0,48	5,47	11,3	-2,02	-19,5	+ 0	250
2	Konfektfabr. Kronan, Göteb.	1,320	65,08	0,264	3,30	0,76	9,46	12,5	-2,56	-19,7	0 0	175
3	A. E. Mellqvist A.-B., Karlstad	1,296	60,74	0,052	0,72	0,13	1,83	13,8	-2,56	-21,1	0 +	135
4	Alfred Hedén, Alingsås	1,324	65,78	0,104	1,46	0,30	4,25	13,9	-2,78	-21,1	0 +	200
5	A.-B. Hvetlanda marmeladfabr.	1,323	65,60	0,122	1,54	0,35	4,43	12,6	-2,84	-21,5	+ +	200

Stärkelsesirap och sackarin icke påvisade i något av proven. Giftiga metallföreningar icke håller funna utom i N:o 2, som innehöll 0.0004 % koppar. Salicylsyre-tillsatsen i N:o 1 ej deklarerad. N:o 3 innehåller mycket litet verklig hallonsaft. Deklarationen med mycket små bokstäver i kanten på etiketten blir lätt förbisedd. Uppgiften, att en vattenblandad saft som N:o 4 skall vara belönad med 1:sta pris, är knappast trovärd. N:o 5 innehåller både salicylsyra och tjärfärg. Detta har av fabrikanten ej tydligt deklarerats. Det samma gäller vattenspädningen.

Tio prov sockrad körsbärssaft:

Nummer	Fabrikant	Egentlig vikt vid + 15° C	Extrakt	Aska	Dess alkalitet (N-syra för 100 g)	Aska	Alkalitet (N-syra för 1 g aska)	Alkalihetsal (N-syra för 1 g aska)	Polarisation av 10 0/0-ig lösning efter inversion, Rörhöjd: 200 mm.	Specific vridning av inverterat extrakt	Salicylsyra	Tjärfärg	Pris per helbutelj incl. glas					
														Funnen i sockrad saft		Beräknad på succus(råsaft)		ören
														0/0	0/0	cm ³	0/0	
1	Knutsons marmeladfabr. A.-B., Varbärg	1,280	58,26	0,292	2,92	0,70	7,00	10,0	-2,43	-20,9	0	0	250					
2	A.-B. Cloetta, Ljungsbro	1,299	61,86	0,316	3,74	0,83	9,81	11,8	-2,29	-18,5	0	0	250					
3	Nordiska fruktindustri-bolaget, Örebro	1,236	50,86	0,210	2,52	0,43	5,12	12,0	-1,88	-18,5	0	0	280					
4	Hilma Mandahl, Göteborg ..	1,298	60,98	0,125	1,48	0,32	3,79	11,8	-2,40	-19,7	+	0	150					
5	A. E. Mellqvist, Karlstad	1,275	57,18	0,250	2,72	0,58	6,35	10,9	-2,25	-19,7	0	0	150					
6	Svenska fruktförädlingsfabr., Degerfors	1,266	55,74	0,224	2,62	0,51	5,92	11,7	-2,19	-19,6	0	0	150					
7	Herrljunga saftfabriks- & försäljnings-A.-B., Herrljunga	1,280	58,44	0,190	2,30	0,46	5,53	12,1	-2,32	-19,8	0	0	250					
8	A.-B. Hvetlanda marmeladfabr.	1,283	58,96	0,136	1,50	0,33	3,65	11,0	-2,22	-18,8	+	+	400 ¹⁾					
9	Elise Dahlstrand, Göteborg ..	1,327	66,14	0,174	2,30	0,51	6,80	13,2	-2,50	-18,9	+	0	400					
10	Rantens saft- & vattenfabrik, Falköping-Ranten	1,286	59,14	0,278	3,00	0,68	7,35	10,8	-2,43	-20,5	0	0	450 ¹⁾					

1) Två halvbuteljer.

Stärkelsesirap, sackarin och giftiga metallföreningar hava ej påvisats i något av proven. N:is 1 och 2 grumliga. Benzoesyretillsats i N:o 3 ej deklarerad. Vattenspädning, sprittillsats m. m. i N:o 4 var deklarerad. Alkoholhalten bestämdes till 0.80 volym-%. N:o 5 grumlig. N:o 6 grumlig och stadd i jäsning. Alkoholhalten var 1.54 volym-%. Mot N:is 7 och 10 intet att anmärka. Om N:o 8 gäller detsamma, som sagts om hallonsaft N:o 5 (se ovan!). Salicylsyre-tillsatsen i N:o 9 icke deklarerad.

Två prov sockerdricka:

Nummer	Fabrik	Egentlig vikt vid + 15° C	Sockers	Sackarin	Pris per 1/2-butelj utan glas
			0/0		ören
1	Göteborgs vatten- & maldrycksaffär	1,029	7,43	0	25
2	Ægir	1,024	6,06	+	18

Det ena provet alltså sackarinhaltigt.

Aderton prov så kallade limonader:

Nummer	Fabrik	Limonad- sort	Egentlig vikt vid + 15° C	socker	sackarin	Pris per 1/2-butelj utan glas
				%		ören
1	Göteborgs nya vattenfabrik	Ananas	1,045	10,86	0	19
2	" " "	Apelsin	1,038	9,05	0	19
3	Kristall	Hallon	1,035	8,68	0	19
4	"	Ananas	1,034	8,50	0	19
5	Lobergs	Hallon	1,035	8,65	0	19
6	"	Citron	1,035	8,46	0	19
7	Kallebäckens	Päron	1,035	8,33	0	19
8	"	Citron	1,034	8,15	0	19
9	Göteborgs vatten- & maltdrycksaffär	Hallon	1,033	7,57	0	25
10	Apotekarnes	Citron	1,030	7,35	0	19
11	"	Hallon	1,030	7,23	0	19
12	Ægir	Ananas	1,027	6,66	+	19
13	Maltégie	Hallon	1,026	6,22	+	19
14	"	Ananas	1,022	5,16	+	19
15	Vinkompaniets	Ananas	1,018	4,27	+	20
16	"	Hallon	1,017	3,98	+	20
17	Falken	Ananas	1,016	3,74	+	19
18	"	Hallon	1,014	3,41	+	19

Medeltal för sockerhalten i 11 sackarinfria prov är 8,44 %.

" " " i 7 sackarinhaltiga " " 4,77 %.

Då socker kostar 1.50 kr. per k och sackarin med en sötma 550×sockrets 11.50 kr. per k, är det givetvis ekonomiskt mycket fördelaktigt för fabrikanter att ersätta socker med sackarin. Och det är ju ingenting, som hindrar, att fabrikanter gör detta, men han bör då deklarerera tillsatsen av ett främmande sötmedel. Detta var nu icke i något fall gjort. För jämförelse kan ock nämnas, att den sackarinfria varans näringsvärde enligt medeltalsberäkningen här ovan är 346 kalorier och den sackarinhaltiga varans 196 kalorier.

Ett prov försilvringsvätska, benämnd "Puts- och Försilvringsmedel Flytande Silver" från tekniska fabriken Saponaria i Karlskrona, har efter en utförlig analys beräknats innehålla:

Klorsilver.....	3,69 %
Ammoniumsulfat	6,45 "
Fri ammoniak.....	0,09 "
Natriumsulfit	3,23 "
Natriumsulfat	3,19 "
Kaliumsulfat	0,30 "
Kalciumkarbonat.....	15,40 "
Magnesiumkarbonat	0,20 "
Seskvioxider	0,03 "
Olöst	0,03 "
Vatten	67,39 "

100,00 %

Varken kvicksilver eller cyan påvisades i provet.

II. Befolknings- och dödlighetsstatistik.

Tabellerna 6 och 7, vilka äro sammanställda efter pastorsämbetenas uppgifter, utvisa antalet födda för varje månad och församling samt tabell 8 befolkningens rörlighet inom församlingarna, likaledes efter prästerskapets uppgifter.

Den kyrkoskrivna befolkningens mängd uppgick den 1 januari 1922 till 227,246 och den 31 december samma år till 228,074.

Antalet levande födda utgjorde 4,281 (18.8 per 1,000 innevånare) och dödsfallens antal enligt samma källor 2,555. Nativitetsöverskottet utgjorde 1,726.

	Antal lev. födda	Antal döde	Nativitets- överskott
1913	4,262	2,317	1,945
1914	4,339	2,505	1,834
1915	4,189	2,561	1,628
1916	4,189	2,418	1,771
1917	4,309	2,435	1,874
1918	3,942	3,591	351
1919	3,957	2,712	1,245
1920	4,910	2,391	2,519
1921	4,402	2,254	2,148
1922	4,281	2,555	1,726

Antalet utflyttade har för staden i sin helhet överstigit antalet inflyttade med 898 personer.

Den av förste stadsläkaren gjorda dödsstatistiken omfattar dels de härstädes kyrkoskrivna som dött inom staden, vilkas antal utgjorde 2,340 (10.29 per 1,000 innevånare) dels jämte dessa de här kyrkoskrivna, som under mer tillfällig vistelse och lidande av kronisk sjukdom dött å annan ort med tillägg av främlingar, som dött i akut sjukdom under vistelse i staden utan att ha hitförts för vård å sjukhus. Dödssiffran så beräknad uppgick till 2,399 (10.56 per 1,000 innevånare).

De inom staden avlidna fördela sig pro mille innevånare mantalsskrivna på de olika församlingarna enligt följande sammanställning.

Gamlestaden	8.6
Lundby	8.7
Oskar Fredrik	8.8
Karl Johan	9.0
Vasa	9.1
Örgryte	9.1
Annedal	9.8
Domkyrkan	10.1
Masthugget	10.8
Kristine	10.9
Haga	11.0
Arbets- och försörjningsinrättningar	132.9

III. Smittsjukdomar.

Av dessa anmälas sjukdomsfall av vattenkoppor, mässling, kikhosta och influensa endast av distriktsläkarne, de övriga av alla läkare.

Intet fall av *smittkoppor* har under året förekommit.

Av *vattenkoppor* anmäldes av distriktsläkare 141 fall.

Ur samma klientel anmäldes av *mässling* 471 fall, huvudsakligen under första hälften av året, med högsta siffrorna under april och maj månader med respektive 135 och 133 fall. Antalet dödsfall i mässling uppgick till 5.

Endast 183 fall av *skarlakansfeber* anmäldes, mot 1,001 under föregående år. De anmälda fallen fördelades tämligen likformigt under året. Intet dödsfall har föranletts av denna sjukdom.

Av *influensa* antecknas 5,802 fall, därav i januari och februari respektive 2,529 och 2,216. Dödsfallens antal 62.

Högsta antalet fall av *kikhosta* förekom under maj månad med 101 fall, i övrigt förefanns denna sjukdom året runt till ett sammanlagt antal av 910, vilket naturligtvis utgör endast en ringa del av det antal, som förekom i verkligheten, då endast distriktsläkarne äro anmälningsskyldiga, och dessutom många fall ej komma under läkarbehandling. Dödsfallens antal uppgick till 35.

Av *difteri* uppträdde 195 fall, därav under första kvartalet 62, under det andra 35, det tredje 25 samt det sista 73. Dödsfall 10.

Nerzfebern visade en sjukdomsfrekvens av 104 fall, av vilka 66 kommo på januari månad, 9 i vardera av månaderna februari och mars, sedan endast stänkfall under den övriga delen av året. Av fallen under januari kunde en del hänföras till en mindre mjölkaffär i Annedal, dit mjölk levererades bl. a. från en gård i Björlanda socken. Vid undersökning av denna gård befanns att hustrun, som haft tyfoïd augusti 1918, hade positiv Vidal 1/160. Av gårdens övriga personal, uppgående till sammanlagt 5 personer, hade 3 såväl positiv Vidal som tyfoïdbaciller i avföringarne (doc. Näslund). Då såväl husmodern som tjänsteflickan, som hanterade mjölken, haft eller fortfarande hade tyfoïdbaciller, fanns många möjligheter att få densamma infekterad. Lyckligtvis levererades mjölken till ett mindre försäljningsställe, så att den icke genom sammanslagning hade tillfälle att infektera för stor mängd mjölk. Här blevo 160 liter per vecka från den smittade gården hopblandade med c:a 720 liter från 2 andra leveransställen. De å gården insjuknade hade alla haft obetydliga symptom av sin sjukdom utom den först insjuknade hustrun, som haft den i tämligen allvarlig form, men av de genom mjölken infekterade voro de flesta allvarligt sjuka med flera dödsfall. Medelåldern bland de insjuknade var 33 år och endast ett barn (på 3 år) tillhörde de insjuknades antal. De familjer, där sjukdomen uppträdde, voro emellertid i allmänhet barnlösa eller hade ett mycket ringa antal barn, i det att de utgjordes i 9 familjer av 29 vuxna och 7 barn.

Av de under året i tyfoïd insjuknade (däri ej paratyfus inräknade) 104 stycken avledo 17, vilket visar att fallen varit av större malignitet än vanligt.

I akut barnförlamning insjuknade 9, därav 3 i mars och 2 i maj. 3 av dessa dogo.

Den epidemiska hjärnhinneinflammationen uppträdde med 5 fall under månaderna februari—juni, 1 fall i varje månad. Ett av dessa dog.

Av *encephalitis epidemica* (mindre lämpligt kallad sömnsjukan) uppträdde 13 fall med 5 dödsfall.

Barnsängsfeber anmäldes 6 gånger, 4 av dessa gingo till döden.

Rapporter och sammanställningar.

Rapport från andre stadsläkaren.

Av rådhusrätten har under året begärts tre utlåtanden angående under åtal ställda på fri fot varande personers sinnesbeskaffenhet dels den 28 februari, varå svar avgavs den 29 mars, dels den 16 och 23 oktober med utlåtanden avgivna resp. den 7 och 21 november.

Av länsstyrelsen har den 2 mars och den 19 maj infordrats hospitalshandlingar för internering av under åtal stående personer. Efter förordnande av härvarande poliskammare hava fyra rättsmedicinska obduktioner verkställt. Enligt de avgivna utlåtandena hava dessa fall varit följande:

1) En 19-årig kvinna, avliden genom akut fosforförgiftning tydligen i abortivt syfte.

2) Ett okänt manligt foster, missfall i 4—5 månaden.

3) 14-årig gosse, avliden genom ett hagelskott, som inträngt genom munnen och fortsatt genom nedre delen av huvudet (olyckshändelse) samt

4) 57-årig man, avliden genom akut opieförgiftning.

På begäran av poliskammaren hava för utrönande av dödsorsaken hos hastigt eller på okänt sätt avlidna 85 obduktioner förrättats. Enskilda personer hava i likhet med föregående år i avsevärt antal undersökts och betyg därvid avgivits över sjukdom eller kroppsskada i en hel del fall på begäran av de olika polisavdelningarne, varvid det även rört en del minderåriga, som varit utsatta för försök till våldtäkt.

Å de olika polisstationerna har en hel del personer blivit undersökta för verkliga eller till dels simulerade åkommor. En del fall av sinnessjukdom har därvid som vanligt iakttagits och remitterats till Gibraltar för vård och observation, då de syntes vådliga för sig själva eller sin omgivning och ej kunnat förvaras å polisstationerna. Vid stadens ålderdomshem, där pensionärer och personal till ett antal av omkring 140 st. åtnjuta fri läkarevård, har hälsotillståndet under året varit relativt gott.

Diariet boken upptager 90 inkomna och konceptboken 90 avgångna skrivelser.

Barnmorskorna.

Jämlikt föreskrifterna i § 7 av gällande reglemente för barnmorskor hade 93 härstädes praktiserande barnmorskor inkommit med föreskrivna utdrag ur dagböckerna för år 1922. Av dessa framgår att 13 barnmorskor under detta år icke haft en enda förrättning att utföra. På de övriga 80 fördela sig förrättningarne på följande sätt:

31	barnmorskor ha haft vardera	1— 10	förrättningar
15	” ” ” ”	11— 20	”
9	” ” ” ”	21— 30	”
7	” ” ” ”	31— 40	”
4	” ” ” ”	41— 50	”
11	” ” ” ”	51—100	”
3	” ” ” ”	över 100	”

Ett sammandrag av barnmorskornas dagböcker visar följande:

Antal barnmorskor, som avlämnat summariskt utdrag	Barnafödelskor						Missfall	Födda barn										Barnsängskvinnan var 3 veck. efter förlossn.					
	Antal	Gifva	Ogifva	Änkor	Förstfödelskor	Om-födelskor		Antal	Gossar	Flickor	Levande födda				Dödfödda				Tvinglighörd	Tvinglighörd	Frisk	Sängliggande sjuk	Död
											Fullgångna		Ofullgångna		Fullgångna		Ofullgångna						
											Gossar	Flickor	Gossar	Flickor	Gossar	Flickor	Gossar	Flickor					
80	2329	2190	132	7	488	1841	143	2214	1103	1111	1041	1056	39	34	9	7	14	14	28	—	2309	16	4

Vid förlossningarne har efterbörden i 31 fall uttagits manuelt, därav vid 1 tillfälle av barnmorska, i de övriga av läkare, vändning har gjorts 3 gånger av läkare, tång anlagts 90 gånger, likaledes av läkare, skarpa instrument använts 3 gånger. I 21 fall har förlossning verkställt i barnmorskans hem, vid 530 tillfällen i särskilt av hälsovårdsnämnden godkänt förlossningshem.

För förlossningar i medellösa hem har nämnden utbetalt till 35 barnmorskor 5,443 kronor och såsom bidrag för förlossningar verkställda enligt fastställt taxa till 50 barnmorskor 10,855 kronor.

En barnmorska har under året för oriktigt förfarande i sin yrkesutövning av rådhusrätten dömts att böta 50 kronor samt därjämte av medicinalstyrelsen förbjudits att utöva barnmorskeyrket, intill dess hon genomgått repetitionskurs och därvid eller av förste stadsläkaren hennes kunskaper ånyo prövats och godkänts.

Fosterbarnsinspektionen för år 1922.

Vid 1922 års ingång kvarstodo 625 fosterbarn under 7 års ålder.

Under året ha nyanmälts 282 och avförts 258. Av dessa ha

62 uppnått 7 års ålder,

131 återtagits av föräldrar eller andra målsmän,

38 flyttat från staden,

6 lämnats till fattigvården,

5 lämnats till barnhem,

9 adopterats av fosterföräldrarna,

5 avlidit under 1 års ålder,

2 avlidit över 1 års ålder.

Vid årets slut kvarstodo under inspektion 649 barn.

Från olämpliga hem ha flyttats 4 barn.

För uraktlåtenhet att anmäla fosterbarn ha 3 personer ådömts böter.

Barnavårdskonsulentens verksamhet år 1922.

Antal anmälda fall 194. Kvarstodo från 1921 53 fall.

Anmälan har gjorts av barnavårdsman i 26, barnavårdsbyrån 3, barnsjuk-

huset 2, bostadsinspektionen 4, diakonissa 1, fattigv. barnav. avd. 1, föräldrarna själva 26, Gullbergsbrohemmet 4, husvärd 1, Skyddsvärnet 1, småbarnsskola 1, tuberkulosbyrån 3 samt genom Mjölkdroppen i 68 fall.

Anmälningssaker ha varit: behov av tillsyn i 81 fall, modern sjuk 11, vanvård 2, behov av råd, hjälp och upplysningar i 46 fall.

På barnsjukhuset ha intagits 2 barn, Gullbergsbrohemmet 2, spädbarnskrubba 1, till Styrö 2, Sahlgrenska sjukhuset 1 mor med barn, fosterhem i staden 6, fosterhem på landet 3.

520 besök ha gjorts i hemmen.

TABELLER

TILL

HÄLSOVÅRDSNÄMDENS ÅRSBERÄTTELSE

1922

1870

TABLE

OF THE

REVENUE

1870

Tab. 1. Renhållningsanordningar o. d. i Göteborg under år 1922.

Stadsdel	Antal egendomar		Antal befintliga fastigheter med vattenklosetter	Latinuppsamling i spänner	Antal stall	Antal fähus	Antal svinhus
	där stadens renhållningsverk hämtar	där enskild hämtar					
Nordstaden	225	4	84	148	15	—	—
Sydstaden	423	2	157	264	11	—	—
Masthugget m. m.	170	8	38	145	10	—	—
Haga	332	5	43	302	10	—	—
Annedal	391	13	75	332	12	1	3
Landala	197	78	114	150	7	—	13
13:de och 14:de rotarna.....	414	—	308	121	5	—	—
15:de roten	178	1	89	93	20	—	—
Stampen och Gullbergsvass	173	71	47	198	50	2	3
Olskroken m. m.	311	111	159	261	46	37	32
Masthuggsbergen	498	21	30	489	10	—	2
Majorna	783	67	140	703	46	9	27
Lundby	390	559	26	838	117	93	67
Örgryte	98	797	42	772	144	59	57
Summa	4,583	1,737	1,352	4,816	503	201	204

Tab. 2. Av hälsopolis anhållna och oskadliggjorda födoämnen år 1922.

Varuslag	Vikt	Antal kassationer						Antal kassationer på grund av		
		å torg eller i Fiskhamnen	i upplagsmagasin	i charkuteri- verkstäder	i handelslokaler	å fartyg eller järnvägsstationer	Summa	försämning	mögel, förorening o. d.	annan orsak
Färskt kött och organ av storboskap ...	534	—	3	—	3	1	7	7	—	—
” ” ” ” ” får	63	—	5	—	—	—	5	4	1	—
” ” ” ” ” häst	3	—	1	—	—	—	1	1	—	—
” ” ” ” ” kalv	29	—	2	—	—	—	2	2	—	—
” ” ” ” ” svin	61	—	4	—	1	—	5	4	1	—
Salt eller rökt kött	6,542	3	26	4	8	—	41	39	2	—
Korv eller andra av kött beredda varor	124	—	2	3	2	—	7	7	—	—
Fisk, färsk	396	4	1	—	4	—	9	9	—	—
” salt	2,270	—	9	—	2	—	11	11	—	—
Tamfågel	61	1	—	—	—	—	1	1	—	—
Mjök, kondenserad	6	—	—	—	1	—	1	—	—	1
Vegetabilier	12,282	1	5	—	1	—	7	2	4	1
Andra födoämnen	839	1	3	1	—	—	5	1	3	1
Summa	23,210	10	61	8	22	1	102	88	11	3

Tab. 3. Besiktningar av från utrikes ort införda köttvaror och djurfett 1 juli—31 dec. 1922.

Utförselland	Undersökta varor och varornas vikt								Godkända och stämplade	Re-exporterade	Beslagtagna	Summa
	Färskt kött av nötkreatur	Salt och rökt kött	Saltade tarmar	Korv	Kött av fågel	Köttkonserver	Djurfett	Köttextrakt Köttpastejer Köttsoopor				
	Kg.	Kg.	Kg.	Kg.	Kg.	Kg.	Kg.	Kg.				
Norge	—	6,4	50	—	974,1	144	48,625	—	49,799,5	—	—	49,799,5
Danmark	90,710	1,279	60,743,5	514	3,025,9	2,695	15,014	105	173,134,4	891	61	174,086,4
Tyskland	—	—	42,563	—	46,5	333	—	71,5	43,014	—	—	43,014
England	346	283	38,495	—	621	4,458,4	—	109,6	42,267	1,700	346	44,313
Frankrike	—	18	271	—	—	62,5	—	1,024,9	1,376,4	—	—	1,376,4
U. S. A.	—	609,214	171,712	—	—	5,385,1	1,496,558,5	6,168	2,281,771,6	5,880	1,386	2,289,037,6
Belgien	—	—	—	—	52	—	—	336,7	388,7	—	—	388,7
Holland.....	—	—	10,888	—	53	—	18,092	—	26,153	2,880	—	29,033
Canada	—	—	5,935	—	—	—	—	—	5,935	—	—	5,935
Island	—	1,338	—	—	—	—	—	—	1,338	—	—	1,338
Tjeckoslovakien.	—	4,5	—	—	—	27	—	—	31,5	—	—	31,5
Estland	—	1,023	—	—	—	—	—	—	1,023	—	—	1,023
Argentina	—	17,564	750	—	—	6,530	42,954	—	67,786	—	12	67,798
Brasilien	—	—	—	—	—	3,420	8,851	—	12,271	—	—	12,271
Australien	—	—	—	—	—	740	—	—	740	—	—	740
Uruguay	—	—	—	—	—	1,874	—	—	1,874	—	—	1,874
Summa	91,056	630,729,9	331,407,5	514	4,772,5	25,669	1,630,094,5	7,815,7	2,708,903,1	11,351	1,805	2,722,059,1

Tab. 4. Försäljnings- och tillverk-

Stadsdel	Bagerier		Bröd-butiker		Sockerbagerier		Charkuteriverkstäder		Kött-butiker		Mjölklokaler					Andralokaler								
	ovan jord	i källare	Summa	ovan jord	i källare	Summa	ovan jord	i källare	Summa	ovan jord	i källare	Summa	Butiker		Lagerlokaler	Mejerier	Tappningslokaler							
													Läge	Drivas i samband med										
Nordstaden	4	1	5	8	—	8	—	—	1	—	1	6	—	6	12	1	13	1	1	—	2	3	—	
Sydstaden	12	4	16	29 ^a	2	31	8	—	8	1	1	2	144 ¹	3	147	19	4	23	—	1	—	1	—	1
Masthugget m. m.	13	13	26	26	13	39	3	1	4	9	5	14	45 ⁵	6	51	40	18	58	6	—	1	1	2	1
Haga	3	1	4	7	1	8	1	—	1	6	—	6	10	1	11	27	1	28	4	—	1	1	1	—
Annedal m. m.	7	5	12	5	2	7	—	—	—	3	1	4	6	—	6	18	1	19	4	—	—	—	1	—
Landala m. m.	3	1	4	3	1	4	—	—	—	—	—	3	—	3	14	3	17	—	—	2	—	—	—	—
13:de o. 14:de rote	4	13	17	7	18	25	2	2	4	3	—	3	8	3	11	13	15	28	4	—	—	—	—	—
15:de roten	3	3	6	5	7	12	1	1	2	2	1	3	4	1	5	9	4	13	1	—	—	—	—	—
Stampen	4	—	4	3	1	4	—	—	—	2	—	2	4	—	4	8	1	9	1	—	—	—	2	—
Gullbergsvass	—	—	—	1	—	1	1	—	1	—	—	—	4	—	4	4	—	4	1	—	—	—	—	—
Olskroken m. m.	9	3	12	15	2	17	—	—	—	10	2	12	20	2	22	43	3	46	2	—	—	—	—	—
Masthuggsbergen	5	4	9	12	3	15	1	—	1	4	—	4	7	1	8	25	6	31	1	—	—	—	—	—
Majorna	11	9	20	19	4	23	1	—	1	7	—	7	15	—	15	39	4	43	1	1	—	—	—	—
Lundby	7	4	11	7	1	8	—	—	—	5	—	5	13	—	13	37	5	42	23	—	—	—	—	—
Lunden	3	3	6	3	3	6	—	—	—	1	1	2	5	2	7	7	2	9	1	—	—	—	—	—
Gårda	1	1	2	3	—	3	—	—	—	2	2	4	18 ²	2	20	12	3	15	2	—	—	—	—	—
Krokslätt	—	2	2	3	1	4	—	—	—	1	—	1	5	—	5	13	—	13	3	—	—	—	—	—
Summa	89	67	156	156	59	215	18	4	22	57	13	70	317	21	338	340	71	411	55	3	4	6	8	2

¹ Därav 133 i saluhallar, 3 hästkött-, 3 partiaffärer.

² » 17 » »
³ » 10 » »
⁴ » 26 » »
⁵ » 21 » »
⁶ » 5 » »

ningslokaler vid slutet av år 1922.

Fisk-butiker	Speceributiker	Smör- och ost-butiker	Choklad- och konfekt-fabriker	Bryggerier	Vatten-fabriker	Restauranger	Kaféer		Spisnings-lokaler		Summa lokaler																		
							ovan jord	i källare	ovan jord	i källare																			
—	2	2	18	1	19	1	—	1	3	—	3	—	—	—	1	1	5	2	7	28	4	32	13	—	13	116			
3	3	6	34	7	41	36 ⁴	2	38	2	—	2	—	—	—	2	—	2	9	2	11	43	10	53	20	1	21	403		
8	7	15	65	11	76	17 ⁶	4	21	5	1	6	—	—	—	—	—	3	—	3	28	8	36	5	—	5	358			
3	—	3	45	3	48	5	—	5	1	—	1	1	—	1	—	—	—	—	—	3	—	3	19	5	24	7	1	8	153
1	1	2	31	5	36	3	1	4	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	97		
2	2	4	27	2	29	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	63		
1	1	2	28	22	50	1	2	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	6	15	5	20	4	—	4	173
1	—	1	17	4	21	1	—	1	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	4	2	6	—	—	74	
2	2	4	7	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	2	6	2	2	4	48
—	—	—	9	—	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	5	1	1	2	26
10	2	12	55	5	60	3	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	210	
8	5	13	42	7	49	2	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	140	
9	4	13	69	3	72	9	—	9	1	—	1	2	—	2	1	—	1	2	—	2	1	—	1	—	1	—	3	224	
5	7	12	56	11	67	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	175	
3	2	5	19	2	21	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	59	
1	1	2	17	10	27	2	—	2	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	85	
3	—	3	15	6	21	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	55	
60	39	99	554	99	653	84	10	94	14	3	17	6	—	6	6	3	9	26	7	33	199	48	247	65	8	73	2459		

Tab. 6. Översikt av födda i Göteborg år 1922, med fördelning på månader.

	Levande födda					Dödfödda					Summa födda	Därav ut. äkt.
	inom		utom		tillsam- mans	inom		utom		tillsam- mans		
	äktenskapet					äktenskapet						
	m.	kv.	m.	kv.		m.	kv.	m.	kv.			
Januari	181	155	39	33	408	5	3	1	1	10	418	74
Februari	124	157	31	29	341	2	3	1	2	8	349	63
Mars	175	165	34	39	413	6	2	1	—	9	422	74
April	160	142	27	36	365	4	2	1	—	7	372	64
Maj	146	150	31	38	365	6	2	2	—	10	375	71
Juni	150	154	34	36	374	8	2	—	—	10	384	70
Juli	139	158	21	35	353	3	3	1	—	7	360	57
Augusti	153	131	28	34	346	3	1	2	1	7	353	65
September	159	150	26	24	359	—	1	1	—	2	361	51
Oktober	134	124	23	25	306	2	5	3	4	14	320	55
November	128	130	12	36	306	4	—	—	2	6	312	50
December	152	136	28	29	345	2	1	1	—	4	349	58
Hela året	1,801	1,752	334	394	4,281	45	25	14	10	94	4,375	752

Tab. 7. Översikt av födda i Göteborg år 1922, med fördelning på församlingar.

	Levande födda					Dödfödda					Summa födda	Därav ut. äkt.
	inom		utom		tillsam- mans	inom		utom		tillsam- mans		
	äktenskapet					äktenskapet						
	m.	kv.	m.	kv.		m.	kv.	m.	kv.			
Domkyrkan	98	64	28	40	230	2	1	3	2	8	238	73
Vasa	194	207	45	40	486	6	3	—	—	9	495	85
Kristine	88	77	28	29	222	3	1	1	—	5	227	58
Haga	77	78	21	27	203	—	1	1	2	4	207	51
Annedal	131	123	20	34	308	3	—	1	—	4	312	55
Masthugget	107	68	24	26	225	4	2	—	2	8	233	52
Oskar Fredrik	196	211	40	32	479	3	3	1	—	7	486	73
Karl Johan	255	277	30	57	619	9	3	1	1	14	633	89
Gamlestaden	244	233	36	37	550	7	5	2	2	16	566	77
Lundby	206	209	28	36	479	5	3	—	—	8	487	64
Garnison	9	6	—	—	15	—	—	—	—	—	15	—
Tyska	6	3	—	—	9	—	—	—	—	—	9	—
ÖrgrYTE	190	196	34	36	456	3	3	4	1	11	467	75
Summa	1,801	1,752	334	394	4,281	45	25	14	10	94	4,375	752

Tab. 8. Befolkningens rörlighet i varje av Göteborgs stads församlingar år 1922.

	Folkmängd ^{31/12} 1921	Ingångna äktenskap	Levande födda		Döda	Överskott av			Folkmängd ^{31/12} 1922
			alla	därav utom äktensk.		levande födda + och döda -	Inflyttade + och utflyttade -		
Domkyrkan.....	15,046	139	230	68	181	+ 49	+ 339	15,434	
Vasa	33,016	260	486	85	453	+ 33	- 39	33,010	
Kristine	12,007	106	222	57	154	+ 68	+ 504	12,579	
Haga	13,713	114	203	51	176	+ 27	- 512	13,228	
Annedal	17,940	156	308	54	215	+ 93	- 302	17,731	
Masthugget	12,837	104	225	50	159	+ 66	- 290	12,613	
Oskar Fredrik	27,306	193	479	73	277	+ 202	- 94	27,414	
Karl Johan.....	26,969	187	619	87	269	+ 350	- 141	27,178	
Gamlestaden	24,243	145	550	73	227	+ 323	- 461	24,105	
Lundby	20,342	118	479	64	204	+ 275	- 58	20,559	
Garnison.....	783	4	15	—	4	+ 11	+ 35	829	
Tyska	744	—	9	—	7	+ 2	+ 23	769	
Örgryte	22,300	156	456	70	229	+ 227	+ 98	22,625	
Summa	227,246	1,682	4,281	732	2,555	+ 1,726	- 898	228,074	

Tab. 9. Dödligheten inom Göteborg år 1922 för olika församlingar bland mantalsskrivna befolkningen.

Församling	Antal innevånare	Antal döda	Döda pr mille
Domkyrkan	14,911	150	10.1
Vasa	31,327	285	9.1
Kristine och Tyska	12,327	134	10.9
Haga	13,543	149	11.0
Annedal	17,741	174	9.8
Masthugget	12,726	138	10.8
Oskar Fredrik	27,293	239	8.8
Karl Johan	26,727	240	9.0
Gamlestaden	24,208	209	8.6
Lundby	20,498	179	8.7
Örgryte	22,498	205	9.1
Garnison { de döda fördelade på de församlingar } { inom vilka de mantalsskrivits }	—	—	—
Arbets-, försörjningsinrättningar o. d.	1,791	238	132.9
Summa	225,590	2,340	10.4

Tab. 10. Dödsfall och dödlighet för månad bland kyrkoskrivna i Göteborg åren 1918—1922.

	År	Januari	Februari	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Augusti	September	Oktober	November	December	
Döda inom staden på 1,000 inne- vånare för år räknat	1918	16.1	13.4	9.8	10.4	11.7	15.4	10.1	13.3	10.8	11.7	47.2	18.6	22.1
	1919	12.4	14.4	13.4	14.4	17.8	12.3	8.8	9.8	8.1	8.9	13.0	13.0	15.6
	1920	10.9	11.1	11.7	16.2	11.7	10.4	11.6	8.2	9.1	10.4	8.5	9.3	13.3
	1921	10.2	9.0	10.0	15.4	14.4	9.1	11.6	7.6	8.1	8.2	9.1	10.2	9.1
	1922	10.5	9.2	13.9	11.0	8.3	10.3	7.0	6.1	8.2	6.3	6.3	9.7	8.5
Medeltal 1918—1922	12.0	11.4	11.7	11.4	12.7	11.5	9.8	9.0	8.8	9.1	16.8	12.1	13.7	
Alla döda (här kyrkoskrivna jämte här i akut sjukdom döda främ- lingar)	1918	3,192	221	162	171	194	254	150	219	178	193	778	307	365
	1919	2,499	241	224	241	298	206	147	163	134	149	218	218	260
	1920	2,196	186	195	270	195	173	194	137	152	174	142	155	223
	1921	2,089	154	172	263	246	157	198	131	139	140	157	176	156
	1922	2,399	210	318	250	189	234	159	140	199	143	142	222	193

Tab. 11. Sammandrag över de smittosamma sjukdomarne i Göteborg år 1922.

	Januari	Februari	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Augusti	September	Oktober	November	December	Summa
Difteri och strypsjuka	26	16	20	8	12	15	5	7	13	21	31	21	195
Skarlakansfeber	19	19	16	19	10	11	7	7	12	25	19	19	183
Nervfeber	66	9	9	1	1	4	1	3	2	2	4	2	104
Paratyfus	3	1	1	15	8	2	4	5	3	2	—	—	44
Epidemisk hjärnhinneinflammation	—	1	1	1	1	1	—	—	—	—	—	—	5
Barnförflämning	1	1	3	—	2	—	—	1	1	—	—	—	9
Sömnssjuka	—	—	2	4	—	—	1	1	—	—	1	4	13
Rödsot	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	4
Barnsängsfeber	—	—	—	1	1	3	1	—	—	—	—	—	6
Summa	115	47	52	49	35	40	19	24	31	50	55	46	563

Tab. 12. Översikt av smittosamma sjukdomar i Göteborg åren 1913—1922.

	1913		1914		1915		1916		1917		1918		1919		1920		1921		1922	
	Insjuknade	Döde	Insjuknade	Döde	Insjuknade	Döde	Insjuknade	Döde	Insjuknade	Döde	Insjuknade	Döde	Insjuknade	Döde	Insjuknade	Döde	Insjuknade	Döde	Insjuknade	Döde
Smittkoppor	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
Mässling	664	29	1,013	61	44	—	789	15	711	23	4	—	323	—	990	35	81	3	471	5
Skarlakansfeber	403	12	388	8	597	10	488	8	337	6	178	9	224	2	930	4	1,001	3	183	—
Paratyfus	—	—	—	—	—	—	9	—	22	—	25	—	12	—	12	—	34	1	44	1
Tarmtyfus	210	26	95	5	62	9	52	3	42	6	563	66	1,228	135	101	15	78	15	104	17
Rödsot	1	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	1	—	—	—	—	4	—
Påssjuka	22	—	12	—	201	—	519	—	33	—	6	—	44	—	155	—	144	—	26	—
Influensa	1,793	7	1,372	1	1,671	24	1,859	15	948	3	14,982	803	5,992	241	1,458	11	2,300	51	5,802	62
Kikhosta	336	23	448	23	564	35	433	20	459	30	434	25	523	21	79	5	234	7	910	35
Difteri	696	30	816	43	1,480	84	1,128	44	1,264	61	1,754	75	1,143	45	787	25	484	23	195	10
Strypsjuka																				
Akut barnför- lamning	7	3	1	—	7	1	—	—	1	—	—	—	27	5	1	—	15	3	9	3
Epid. hjärnhinne- inflammation	61	22	12	4	45	24	12	4	2	2	2	2	2	2	2	2	6	2	5	1
Beri-beri	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Malaria	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—
Spetälska	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Mjältbrand	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sömnssjuka	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	21	8	15	4	13	5

Tab. 13. Jämförande översikt av antalet dödsfall i folksjukdomarna samt några andra sjukdomar i Göteborg åren 1913—1922.

	1913	1914	1915	1916	1917	1918	1919	1920	1921	1922	Medeltal för de 10 åren
Smittkoppor.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Mässling	29	61	—	15	23	—	—	35	3	5	17
Skarlakansfeber.....	12	8	10	8	6	9	2	4	3	—	6
Fläcktyfus.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tarmtyfus.....	26	5	9	3	6	66	135	15	15	17	29
Rödsot	1	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—
Epidemisk influensa	7	1	24	15	3	803	241	11	51	62	121
Epidemisk hjärnfeber.....	22	4	24	4	2	2	2	2	2	1	6
Kikhosta	23	23	35	20	30	25	21	5	7	35	22
Difteri och strypsjuka	30	43	84	44	61	75	45	25	23	10	44
Varfeber	19	18	30	41	14	24	17	22	25	13	22
Barnsängsfeber	5	3	2	4	7	3	—	6	4	4	3
Lungsot	358	365	406	370	432	379	364	302	262	351	358
Luftrörsinflammation, akut och kronisk.....	59	87	74	60	52	52	60	55	66	60	62
Lunginflammation.....	113	90	119	127	130	232	126	74	92	104	120
Inflammation i mage o. tarmar, akut o. kronisk	85	119	54	50	54	39	33	56	55	24	56

Tab. 14. Gångse sjukdomar i Göteborg år 1922, förde-

	Januari	Februari
1 Vattenkoppor. <i>Varicellæ</i>	31	5
2 Mässling. <i>Morbilli</i>	26	26
3 Skarlakansfeber. <i>Scarlatina</i>	3	5
4 <i>Febricula</i>	2	6
5 Nervfeber. <i>Typhus abdominalis</i>	22	3
6 Paratyfus. <i>Paratyphus</i>	—	—
7 Påssjuka. <i>Parotitis</i>	4	2
8 Influensa. <i>Influenza epidemica</i>	2,529	2,216
9 Kikhosta. <i>Pertussis</i>	94	71
10 Difteri. <i>Diphtheria</i>	4	8
11 Strypsjuka. <i>Croup</i>	4	1
12 Rosfeber. <i>Erysipelas</i>	3	3
13 Epidemisk hjärnhinneinflammation. <i>Meningitis cerebrospinalis epidemica</i>	—	—
14 Barnförlamning. <i>Poliomyelitis anterior acuta</i>	1	—
15 Sömnssjuka. <i>Encephalitis epidemica</i>	—	—
16 <i>Rubeola</i>	—	—
17 Fyllerigalenskap. <i>Delirium tremens</i>	—	—
18 Hjärt- och hjärtsäcksinflammation. <i>Endo- et Pericarditis</i>	—	3
19 Luftstrupskatarr. <i>Laryngitis catarrhalis</i>	39	55
20 Lungkatarr. <i>Bronchitis</i>	464	423
21 Lunginflammation. <i>Pneumonia</i>	48	126
22 Lungsäcksinflammation. <i>Pleuritis</i>	10	19
23 Halsfluss. <i>Angina tonsillaris</i>	104	81
24 Akut magkatarr. <i>Gastritis acuta</i>	44	20
25 Akut tarmkatarr. <i>Enteritis et colitis</i>	266	179
26 Blindtarmsinflammation. <i>Typhlitis, Perityphlitis</i>	12	17
27 Bukhinneinflammation. <i>Peritonitis</i>	—	—
28 Blåskatarr. <i>Cystitis</i>	18	12
29 Njurinflammation. <i>Nephritis</i>	8	6
30 Muskelreumatism. <i>Rheumatismus muscularis</i>	65	70
31 Ledgångsreumatism. <i>Rheumatismus articularis</i>	16	13
32 <i>Erythema multiforme</i>	—	2
33 Knölros. <i>Erythema nodosum</i>	9	8
34 Nässelutslag. <i>Urticaria</i>	10	8
35 Bältros. <i>Herpes Zoster</i>	8	6
36 Förgiftningssjukdom. <i>Intoxicatio</i>	1	—
37 Gulsot. <i>Icterus catarrhalis</i>	2	—
38 Skabb. <i>Scabies</i>	—	5
Summa	3,847	3,399

lade på månader enligt uppgift från de 13 distriktsläkarna.

Mars	April	Maj	Juni	Juli	Augusti	September	Oktober	November	December	Alla
8	4	4	9	15	3	—	4	30	28	141
68	135	133	68	7	2	5	—	—	1	471
5	7	6	3	2	5	4	6	5	8	59
1	2	6	6	3	5	8	3	5	3	50
3	5	4	1	4	1	2	2	1	1	49
—	3	3	1	—	—	—	—	—	—	7
8	—	1	2	5	1	—	3	—	—	26
377	99	38	5	14	44	53	64	200	163	5,802
84	96	101	55	83	93	62	49	82	40	910
14	3	6	8	4	6	8	12	21	14	108
3	3	2	2	—	2	—	—	1	2	20
6	6	8	4	7	6	4	4	13	8	72
—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	2
—	1	—	—	—	—	—	—	—	4	5
—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2
6	1	2	2	1	3	2	2	5	3	30
34	31	20	16	14	16	10	13	29	20	297
474	337	326	239	321	428	326	338	480	324	4,480
37	43	35	47	30	29	28	34	40	29	526
18	9	18	14	15	17	9	11	17	13	170
170	120	143	75	81	122	127	188	270	174	1,655
71	42	32	17	15	32	20	47	34	36	410
285	195	200	143	185	143	118	127	139	94	2,074
22	11	10	18	7	16	12	13	25	18	181
2	1	—	—	2	1	1	2	2	3	14
23	21	24	9	18	23	14	6	18	10	196
13	14	11	4	6	8	11	11	23	11	126
80	85	72	41	46	58	50	60	81	58	766
27	19	21	11	15	22	16	19	31	22	232
3	2	2	2	2	1	—	1	—	1	16
2	8	20	5	4	2	4	3	10	4	79
10	9	14	7	11	14	14	17	14	8	136
8	8	9	1	3	4	11	10	7	4	79
—	—	1	1	1	—	—	—	—	1	5
5	—	2	3	2	1	2	1	3	—	21
—	—	—	—	—	—	—	2	6	—	13
1,867	1,322	1,274	819	923	1,109	921	1,052	1,594	1,105	19,232

Tab. 15. Dödsorsakerna år 1922 bland i Göteborg kyrkoskrivna

Dödsorsakernas benämning	De avlidnas									
	0—6 mån.		6—12 mån.		1—5 år		5—10 år		10—15 år	
	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.
I. Bildningsfel och sjukdomar hos nyfödda.										
3. Missbildning. <i>Monstrum</i>	3	7	—	2	—	—	—	—	—	—
4. Medfödd svaghet. Bristande lungutvidgning. <i>Debitas congenita. Atelectasis pulmonum</i>	38	26	—	—	—	—	—	—	—	—
5. Andra sjukdomar hos nyfödda. <i>Alii morbi neonatorum</i>	5	6	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	46	39	—	2	—	—	—	—	—	—
II. Ålderdomssjukdomar.										
6. Ålderdomsavtyning. <i>Marasmus senilis</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
III. Havandeskaps- och förlossningssjukdomar.										
7. Missfall. Svår barnsbörd. <i>Abortus. Partus difficilis</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9. Förlossningskramp. Konvulsioner. <i>Eclampsia</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10. Barnsängsfeber. <i>Septicæmia puerperalis</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11. Andra havandeskaps- och förlossningssjukdomar. <i>Alii morbi e graviditate et partu</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
IV. Infektions- och andra parasitära sjukdomar.										
12. Varfeber. <i>Septicæmia. Pyosepticæmia</i>	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
13. Ros. <i>Erysipelas</i>	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—
15. Mässling. <i>Morbilli</i>	1	—	—	—	4	—	—	—	—	—
17. Difteri. <i>Diphtheria</i>	—	—	—	—	1	3	2	2	—	—
Transport	1	—	1	1	2	7	2	2	—	—

inom och utom staden avlidna (efter ålder och kön).

Dödsorsakernas benämning	levnadsålder						Summa									
	15—20 år		20—40 år		40—60 år		60—80 år		Över 80 år		Okänd ålder					
	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	Man-kön	Kvinn-kön	Båda			
<i>Bildningsfel och sjukdomar hos nyfödda.</i>																
Missbildning.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	9	12	
Medfödd svaghet. Bristande lungutvidgning.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	38	26	64	
Andra sjukdomar hos nyfödda.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	6	11	
Summa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	46	41	87	
<i>Ålderdomssjukdomar.</i>																
Ålderdomsavtyning.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Summa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	61	157	218	
<i>Havandeskaps- och förlossningssjukdomar.</i>																
Missfall. Svår barnsbörd.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	
Förlossningskramp. Konvulsioner.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	
Barnsängsfeber.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	4	
Andra havandeskaps- och förlossningssjukdomar.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	
Summa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	8	
<i>Infektions- och andra parasitära sjukdomar.</i>																
Varfeber.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	3	13
Ros.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	4	6
Mässling.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4	5
Difteri.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	7	10
Transport	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	3	5
Summa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16	18	34

Tab. 15. Fortsättning.

Dödsorsakernas benämning	De avlidnas									
	0-6 mån.		6-12 mån.		1-5 år		5-10 år		10-15 år	
	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.
Transport	1	—	1	1	2	7	2	2	—	—
18. Kikhosta. <i>Pertussis</i>	7	4	3	5	7	9	—	—	—	—
19. Influensa. <i>Influenza epidemica</i>	—	1	—	1	—	1	—	1	—	—
21. Nervfeber. <i>Febris typhoides</i>	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
22. Paratyfus. <i>Paratyphus</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
26. Akut barnförlamning. <i>Poliomyelitis anterior acuta</i>	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
27. Epidemisk hjärnfeber. <i>Meningitis cerebrospinalis epidemica</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
29. Tuberkulos. <i>Tuberculosis</i> :										
a) Lungsot. <i>Tuberculosis pulmonum</i>	—	—	2	4	3	3	1	2	1	4
b) Annan tuberkulos. <i>Tuberculosis organorum aliorum</i>	2	2	6	5	13	15	6	8	1	4
31. Strålsvampsjuka. <i>Actinomycosis</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
33. Syfilis. <i>Syphilis</i> :										
a) Ärvd syfilis. <i>Syphilis hereditaria</i>	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—
b) Förvärvad syfilis. <i>Syphilis acquisita</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
38. Sömnssjuka. <i>Encephalitis epidemica</i>	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
Summa	12	8	13	16	25	35	9	15	2	8
V. Blodbildande organens och blodets sjukdomar.										
39. Leukemi. <i>Leuchæmia</i>	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—
41. Perniciös anemi. <i>Anæmia perniciosa</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
42. Blödningssjukdomar. <i>Morbi diathesis hæmorrhagica</i>	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
43. Andra blodsjukdomar. <i>Alii morbi sanguinis</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	—	—	—	—	1	—	2	—	—
VI. Kroniska förgiftningssjukdomar.										
44. Kronisk alkoholsjukdom. <i>Alcoholismus chronicus</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
VII. Ämnesomsättnings- m. fl. sjukdomar.										
46. Gikt. <i>Arthritis urica</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
47. Sockersjuka. <i>Diabetes mellitus</i>	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
48. Basedows sjukdom. <i>Morbus Basedowii</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
51. Adipositas universalis.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1

levnadsålder										Summa			Dödsorsakernas benämning		
15-20 år		20-40 år		40-60 år		60-80 år		Över 80 år		Okänd ålder		Man-kön		Kvinn-kön	Båda
m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.				
—	—	2	3	6	1	2	3	—	1	—	—	16	18	34	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17	18	35	
1	2	2	6	8	7	10	16	1	5	—	—	22	40	62	
—	3	4	2	5	1	1	—	—	—	—	—	10	7	17	
—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	
—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	3	
—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	
13	23	85	108	32	31	15	22	2	—	—	—	154	197	351	
3	4	7	8	3	2	3	—	—	—	—	—	44	48	92	
—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	1	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	3	
—	—	—	—	6	1	3	1	—	1	—	—	9	3	12	
—	—	1	1	1	1	—	—	—	—	—	—	3	2	5	
17	32	104	128	62	44	35	42	3	7	—	—	282	335	617	
—	—	—	1	—	—	2	1	—	—	—	—	2	4	6	
—	—	—	2	4	4	—	3	—	2	—	—	4	11	15	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	
—	—	1	1	—	3	2	—	1	—	—	—	4	4	8	
—	—	1	4	4	7	4	4	1	2	—	—	10	20	30	
—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	1	
1	—	1	2	3	5	2	11	—	—	—	—	8	19	27	
—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	1	2	3	
—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1	
1	—	1	2	4	7	3	12	—	—	—	—	10	22	32	

Blodbildande organens och blodets sjukdomar.

Leukemi.
Perniciös anemi.

Blödningssjukdomar.
Andra blodsjukdomar.

Kron. förgiftningssjukdomar.
Kronisk alkoholsjukdom.

Ämnesomsättnings- m. fl. sjukdomar.

Gikt.
Sockersjuka.
Basedows sjukdom.
Adipositas universalis.

Tab. 15. Fortsättning.

Dödsorsakernas benämning	De avlidnas									
	0-6 mån.		6-12 mån.		1-5 år		5-10 år		10-15 år	
	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.
VIII. Nervsystemets och sinnesorganens sjukdomar.										
52. Hjärnblödning. Hjärnuppmmjukning. <i>Hæmorrhagia cerebri et meningum. Emollitio cerebri</i>	6	4	—	—	—	—	—	—	—	—
53. Hjärnböld. Akut varig hjärnhinneinflammation. <i>Abscessus cerebri. Meningitis purulenta acuta</i>	—	—	1	—	1	1	—	—	—	—
54. Ryggmärgstvinsot. <i>Tabes dorsalis</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
55. Fallandesot. <i>Epilepsia</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
56. Öroninflammation. <i>Otitis</i>	—	—	1	1	1	—	—	2	—	1
57. Andra nervsystemets sjukdomar. <i>Alii systematis nervosi morbi</i>	—	—	—	1	1	1	—	—	1	—
Summa	6	4	2	2	3	2	—	3	1	1
IX. Sinnessjukdomar.										
58. Slöhet med förlamning. <i>Dementia paralytica</i> ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
59. Andra sinnessjukdomar. <i>Insania</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
X. Cirkulationsorganens sjukdomar.										
60. Hjärtäcksinflammation. <i>Pericarditis</i>	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
61. Akut hjärthinneinflammation. <i>Thromboendocarditis acuta</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
62. Kronisk hjärtsjukdom. <i>Endocarditis chronica. Vitium organicum cordis. Myocarditis chronica. Cardiosclerosis</i>	—	—	1	—	—	—	3	3	2	—
63. Kronisk blodkärllssjukdom. <i>Arteriosclerosis. Aneurysma</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
64. Blodpropp. <i>Thrombosis. Embolia</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
65. Andra cirkulationsorganens sjukdomar. <i>Alii organorum circulationis morbi</i>	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	1	—	1	—	—	—	1	3	3	3

Dödsorsakernas benämning	levnadsålder										Summa				
	15-20 år		20-40 år		40-60 år		60-80 år		Över 80 år		Okänd ålder		Man-kön	Kvinn-kön	Båda
	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.			
<i>Nervsystemets och sinnesorganens sjukdomar.</i>															
Hjärnblödning. Hjärnuppmmjukning.	—	—	—	1	6	14	37	45	6	8	—	—	55	72	127
Hjärnböld. Akut varig hjärnhinneinflammation.	3	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	1	7
Ryggmärgstvinsot.	—	—	—	—	—	—	3	1	—	—	—	—	3	1	4
Fallandesot.	—	—	—	—	1	2	1	—	—	—	—	—	2	3	5
Öroninflammation.	—	—	—	1	—	2	2	1	—	—	—	—	4	8	12
Andra nervsystemets sjukdomar.	—	—	—	1	—	2	4	2	1	—	—	—	10	4	14
Summa	3	—	2	2	9	18	47	49	7	8	—	—	80	89	169
<i>Sinnessjukdomar.</i>															
Slöhet med förlamning.	—	—	—	—	3	2	—	—	—	—	—	—	3	2	5
Andra sinnessjukdomar.	—	—	—	1	—	3	1	2	—	—	—	—	1	6	7
Summa	—	—	—	1	3	5	1	2	—	—	—	—	4	8	12
<i>Cirkulationsorganens sjukdomar.</i>															
Hjärtäcksinflammation.	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	3
Akut hjärthinneinflammation.	1	—	3	3	2	1	—	—	—	—	—	—	6	4	10
Kronisk hjärtsjukdom.	2	—	6	13	18	18	48	69	10	25	—	—	88	130	218
Kronisk blodkärllssjukdom.	—	—	1	—	4	2	40	43	13	21	—	—	58	66	124
Blodpropp.	—	—	—	4	3	2	9	10	—	4	—	—	12	20	32
Andra cirkulationsorganens sjukdomar.	—	—	—	2	4	3	6	8	—	2	—	—	11	15	26
Summa	3	—	10	23	31	26	103	130	23	52	—	—	176	237	413

Tab. 15. Fortsättning.

Dödsorsakernas benämning	De avlidnas									
	0—6 mån.		6—12 mån.		1—5 år		5—10 år		10—15 år	
	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.
XI. Andningsorganens sjukdomar.										
66. Lungsäcksinflammation. <i>Pleuritis</i>	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—
67. Akut luftrörsinflammation. <i>Bronchitis acuta</i>	13	8	3	—	1	3	—	—	—	—
68. Kronisk luftrörsinflammation. <i>Bronchitis chronica</i>	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—
69. Akut lunginflammation. <i>Pneumonia acuta</i>	3	3	6	4	9	4	1	1	—	—
70. Lungbrand. <i>Gangraena pulmonum</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
71. Andra andningsorganens sjukdomar. <i>Alii organorum respirationis morbi</i>	7	7	4	3	3	4	—	—	—	—
Summa	23	18	13	8	17	11	2	1	—	—
XII. Matsmältningsorganens sjukdomar.										
72. Akut mag- och tarminflammation. <i>Gastroenteritis acuta</i>	8	3	2	3	1	—	—	1	—	—
73. Kronisk mag- och tarminflammation. <i>Gastroenteritis chronica</i>	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—
74. Mag- och tarmsår. <i>Ulcus ventriculi et duodeni</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
75. Tarmhinder. <i>Ileus</i>	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—
76. Tarmbräck. <i>Hernia intestinalis</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
77. Blindtarmsinflammation. <i>Appendicitis</i>	—	—	—	—	1	—	—	1	—	1
78. Kronisk leverinflammation. <i>Hepatitis interstitialis chronica. Cirrhosis hepatis</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
79. Gallsten. <i>Cholelithiasis</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
80. Andra matsmältningsorganens sjukdomar. <i>Alii organorum digestionis morbi</i>	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
Summa	8	5	4	3	2	1	—	2	—	1
XIII. Urinorganens sjukdomar.										
81. Akut njursjukdom. <i>Nephritis acuta</i>	—	—	—	1	1	—	—	1	—	—
82. Kronisk njursjukdom. <i>Nephritis chronica</i>	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
83. Inflammation i urinvägarna. <i>Cystopyelonephritis</i>	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—
84. Njur- och blåsesten. <i>Lithiasis renis et vesicae</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
85. Andra urinorganens sjukdomar. <i>Alii organorum uropoëticorum morbi</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	5	—	1	1	—	—	2	—	—

levnadsålder						Summa			Dödsorsakernas benämning				
15—20 år		20—40 år		40—60 år		60—80 år		Över 80 år		Okänd ålder	Man-kön	Kvinn-kön	Båda
m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.		kv.			
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	1	8	Andningsorganens sjukdomar. Lungsäcksinflammation.
—	—	1	—	—	—	1	5	1	1	20	17	37	Akut luftrörsinflammation.
—	—	1	—	—	2	3	8	4	3	9	14	23	Kronisk luftrörsinflammation.
2	1	4	5	14	6	15	17	2	7	56	48	104	Akut lunginflammation.
—	—	—	2	—	—	1	—	—	—	1	2	3	Lungbrand.
1	—	2	1	5	1	7	7	1	4	30	27	57	Andra andningsorganens sjukdomar.
3	1	8	9	21	9	28	37	8	15	123	109	232	Matsmältningsorganens sjukdomar.
—	—	—	2	—	—	2	—	—	—	13	9	22	Akut mag- och tarminflammation.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2	Kronisk mag- och tarminflammation.
—	—	2	—	3	4	6	7	—	—	11	11	22	Mag- och tarmsår.
—	—	1	1	—	1	—	1	—	—	1	6	7	Tarmhinder.
—	—	—	—	1	1	1	1	—	—	2	2	4	Tarmbräck.
—	—	4	1	—	2	—	3	—	1	5	9	14	Blindtarmsinflammation.
—	—	1	1	—	1	1	—	—	—	2	2	4	Kronisk leverinflammation.
—	—	—	—	2	2	—	3	—	1	2	6	8	Gallsten.
—	—	—	2	3	3	1	—	—	2	5	7	12	Andra matsmältningsorganens sjukdomar.
—	—	8	7	8	14	11	15	1	5	42	53	95	Urinorganens sjukdomar.
—	1	1	1	—	—	—	1	—	—	2	5	7	Akut njursjukdom.
2	—	7	4	11	17	27	25	3	3	50	50	100	Kronisk njursjukdom.
—	—	—	1	1	—	5	4	1	1	7	11	18	Inflammation i urinvägarna.
—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	Njur- och blåsesten.
—	—	—	—	1	2	—	1	1	—	2	3	5	Andra urinorganens sjukdomar.
2	1	9	6	13	19	32	31	5	4	62	69	131	

Tab. 15. Fortsättning.

Dödsorsakernas benämning	De avlidnas									
	0-6 mån.		6-12 mån.		1-5 år		5-10 år		10-15 år	
	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.
XIV. Könsorganens sjukdomar.										
86. Blåskörtelförstoring. <i>Hypertrophia prostatae</i> ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
87. Äggstocks- och äggledareinflammation. <i>Salpingo-oophoritis</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
88. Andra könsorganens sjukdomar. <i>Alii organorum generationis morbi</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
XV. Ledgångarnes och bensystemets sjukdomar.										
89. Akut ledgångsreumatism. <i>Polyarthriti s rheumatica acuta</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
90. Beninflammation. Ledinflammation. <i>Osteomyelitis. Arthritis purulenta</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
91. Engelska sjukan. <i>Rachitis</i>	—	2	1	1	1	—	—	—	—	—
92. Andra ledgångarnes och bensystemets sjukdomar. <i>Alii articulationum et ossium morbi</i>	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Summa	—	2	1	1	1	1	—	—	—	1
XVI. Hudsjukdomar.										
94. Andra hudsjukdomar. <i>Alii systematis cutanei morbi</i>	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Summa	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
XVII. Svulster.										
95. Kräfta. <i>Carcinoma:</i>										
a) Magkräfta. <i>Carcinoma ventriculi</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
b) Tarmkräfta. » <i>intestini</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
c) Bröstkörtelkräfta. » <i>mammæ</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
d) Livmoderkräfta. » <i>uteri</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
e) Kräfta i andra organ. <i>Carcinoma organorum aliorum</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
96. Sarkom. <i>Sarcoma</i>	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
97. Svulster av andra slag. <i>Tumores alii</i>	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
Summa	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1

Dödsorsakernas benämning	levnadsålder												Summa		
	15-20 år		20-40 år		40-60 år		60-80 år		Över 80 år		Okänd ålder		Man-kön	Kvinn-kön	Båda
	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.			
Könsorganens sjukdomar.															
Blåskörtelförstoring.	—	—	—	—	—	—	4	—	1	—	—	—	5	—	5
Äggstocks- o. äggledareinflammation.	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	2	2
Andra könsorganens sjukdomar	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	1
Summa	—	—	—	—	—	—	2	4	1	1	—	—	5	3	8
Ledgångarnes och bensystemets sjukdomar.															
Akut ledgångsreumatism.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	3
Beninflammation. Ledinflammation.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	3
Engelska sjukan.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	3	5
Andra ledgångarnes och bensystemets sjukdomar.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	3
Summa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	9	14
Hudsjukdomar.															
Andra hudsjukdomar.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Summa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Svulster.															
Kräfta:															
a) Magkräfta.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	53	53	106
b) Tarmkräfta.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	16	24
c) Bröstkörtelkräfta.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16	16
d) Livmoderkräfta.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13	13
e) Kräfta i andra organ.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	30	34	64
Sarkom.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	6	13
Svulster av andra slag.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16	13	29
Summa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	114	151	265

Tab. 15. Fortsättning.

Dödsorsakernas benämning	De avlidnas											
	0—6 mån.		6—12 mån.		1—5 år		5—10 år		10—15 år		15—20 år	
	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.
XVIII. Våldsam död.												
98. Olyckshändelse. <i>Casus mortiferi:</i>												
A. Under rus. B. Under andra förhållanden.												
1. Drunkning. <i>Submersio</i>	—	—	—	—	1	—	6	—	1	—	2	—
3. Förbränning. <i>Combustio</i>	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—
7. Kvävning. <i>Suffocatio</i>	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8. Kross- och brottskador. <i>Contusio, Laceratio, Fractura:</i>												
b) 1. Järnvägsskada	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2. Automobilskada	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3. Spårvägsskada	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
c) Maskinskada	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
d) Fall	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—
e) Andra kross- och brottskador	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
9. Stick-, skär-, hugg- och skottsår. <i>Vulnus</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
99. Själv mord. <i>Suicidium:</i>												
Hängning	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Dränkning	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skottsår	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skurit halsen av sig	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Opium	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
100. Mord. Dråp. <i>Homicidium</i>	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—
Summa	1	—	—	—	5	1	8	1	2	—	2	—
Summa	97	81	34	33	56	52	22	30	9	15	31	34
	178		67		108		52		24		65	

levnadsålder										Summa			Dödsorsakernas benämning
20—40 år		40—60 år		60—80 år		Över 80 år		Okänd ålder		Man-kön	Kvinn-kön	Båda	
m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.				
1	—	2	—	1	—	—	—	—	—	14	—	14	Våldsam död. Olyckshändelse: A. Under rus. B. Under andra förhållanden.
—	1	1	1	—	1	—	—	—	—	2	3	5	Drunkning.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	3	Förbränning. Kvävning.
1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	Kross- och brottskador: Järnvägsskada.
2	—	1	—	1	1	—	—	—	—	4	1	5	Automobilskada.
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	Spårvägsskada.
3	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1	Maskinskada.
—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	6	1	7	Fall.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	3	Andra kross- och brottskador.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	3	Stick-, skär-, hugg- och skottsår.
3	—	8	—	5	—	—	—	—	—	16	—	16	Själv mord: Hängning.
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	Dränkning.
—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	2	—	2	Skottsår.
1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	Skurit halsen av sig.
—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	Opium.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2	Mord. Dråp.
13	1	18	1	10	2	—	—	1	—	59	7	66	
165	198	217	204	360	446	90	225	—	—	1081	1318	2399	
363		421		806		315		—		2399			

Tab. 16. Dödsorsakerna år 1922 bland i Göteborg kyrkoskrivna inom och

Dödsorsaker	Januari			Februari			Mars			April			Maj			Juni			Juli		
	m.	kv.	s:a	m.	kv.	s:a	m.	kv.	s:a	m.	kv.	s:a	m.	kv.	s:a	m.	kv.	s:a	m.	kv.	s:a
Bildningsfel och sjukdomar hos nyfödda	4	3	7	3	6	9	13	3	16	2	3	5	3	2	5	2	1	3	2	2	4
Ålderdomssjukdomar	4	17	21	7	22	29	7	16	23	11	16	27	7	20	27	4	14	18	4	7	11
Havandeskaps- o. förlösningssjukdomar	—	1	1	—	1	1	—	—	—	—	1	1	—	1	1	—	1	1	—	1	1
Infektions- o. andra parasitära sjukdomar	21	41	62	45	64	109	28	24	52	14	29	43	29	31	60	20	21	41	19	17	36
Blodbildande organens och blodets sjukdomar	—	2	2	2	1	3	2	5	7	1	1	2	2	2	4	1	2	3	—	1	1
Kroniska förgiftningssjukdomar.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ämnesomsättnings- m. fl. sjukdomar ...	—	—	—	1	4	5	—	3	3	—	2	2	3	1	4	—	—	—	—	—	—
Nervsystemets och sinnesorganens sjukdomar	8	6	14	13	9	22	8	11	19	5	6	11	7	7	14	2	1	3	6	8	14
Sinnesorganens sjukdomar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	2	2	—	—	—	1	1	2
Cirkulationsorganens sjukdomar	16	14	30	22	27	49	17	42	59	15	17	32	16	22	38	14	16	30	12	12	24
Andningsorganens sjukdomar	14	16	30	25	21	46	13	5	18	8	10	18	12	5	17	9	9	18	5	7	12
Matsmältningsorganens sjukdomar	5	3	8	3	5	8	2	3	5	2	2	4	3	7	10	1	4	5	2	2	4
Urinorganens sjukdomar.....	2	5	7	3	1	4	10	6	16	3	7	10	1	13	14	11	6	17	5	5	10
Könsorganens sjukdomar	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	1	1	2	1	3	—	—	—	—	—	—
Ledgångarnes o. bensystemets sjukdomar	1	—	1	1	—	1	—	1	1	1	—	1	1	—	1	—	2	2	—	1	1
Hudsjukdomar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Svulster	10	13	23	11	16	27	15	15	30	11	12	23	8	19	27	4	9	13	5	11	16
Våldsam död: olyckshändelse	1	1	2	—	—	—	1	—	1	3	—	3	2	—	2	2	1	3	4	—	4
själv mord	2	—	2	4	—	4	—	—	—	3	—	3	5	—	5	2	—	2	—	—	—
dråp	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	88	122	210	140	178	318	116	134	250	80	109	189	101	133	234	72	87	159	65	75	140

utom staden avlidna (fördelade efter sina huvudgrupper på mån. och kvartal).

Augusti			September			Oktober			November			December			Kvartal												Summa								
															1:sta			2:dra			3:dje			4:de											
m.	kv.	s:a	m.	kv.	s:a	m.	kv.	s:a	m.	kv.	s:a	m.	kv.	s:a	m.	kv.	s:a	m.	kv.	s:a	m.	kv.	s:a	m.	kv.	s:a	m.	kv.	s:a	m.	kv.	s:a	m.	kv.	s:a
2	4	6	4	3	7	1	3	4	5	4	9	5	7	12	20	12	32	7	6	13	8	9	17	11	14	25	46	41	87						
4	9	13	2	7	9	3	8	11	7	9	16	1	12	13	18	55	73	22	50	72	10	23	33	11	29	40	61	157	218						
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1	1	—	2	2	—	3	3	—	1	1	—	2	2	—	—	8	8						
25	29	54	17	17	34	23	12	35	20	25	45	21	25	46	94	129	223	63	81	144	61	63	124	64	62	126	282	335	617						
1	3	4	—	—	—	1	—	1	—	2	2	—	1	1	4	8	12	4	5	9	1	4	5	1	3	4	10	20	30						
—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	1						
1	—	1	—	2	2	1	1	2	4	2	6	—	7	7	1	7	8	3	3	6	1	2	3	5	10	15	10	22	32						
3	11	14	6	8	14	5	6	11	11	10	21	6	6	12	29	26	55	14	14	28	15	27	42	22	22	44	80	89	169						
—	1	1	—	—	—	—	—	—	1	2	3	2	—	2	—	—	—	—	4	4	1	2	3	3	2	5	4	8	12						
16	18	34	10	15	25	10	14	24	16	16	32	12	24	36	55	83	138	45	55	100	38	45	83	38	54	92	176	237	413						
7	8	15	6	2	8	7	5	12	8	13	21	9	8	17	52	42	94	29	24	53	18	17	35	24	26	50	123	109	232						
6	5	11	4	2	6	7	4	11	4	10	14	3	6	9	10	11	21	6	13	19	12	9	21	14	20	34	42	53	95						
6	4	10	6	5	11	2	3	5	7	6	13	6	8	14	15	12	27	15	26	41	17	14	31	15	17	32	62	69	131						
2	—	2	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	1	1	2	2	4	2	—	2	—	1	—	5	3	8						
—	2	2	1	—	1	—	2	2	—	1	1	—	—	—	2	1	3	2	2	4	1	3	4	—	3	3	5	9	14						
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	1						
15	10	25	7	13	20	10	9	19	14	14	28	4	10	14	36	44	80	23	40	63	27	34	61	28	33	61	114	151	265						
5	—	5	4	—	4	3	—	3	4	3	7	7	1	8	2	1	3	7	1	8	13	—	12	14	4	18	36	6	42						
2	—	2	1	—	1	2	—	2	—	—	—	1	—	1	6	—	6	10	—	10	3	—	3	3	—	3	22	—	22						
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2	1	1	2						

95 104 199 69 74 143 75 67 142 103 119 222 77 116 193 344 434 778 253 329 582 229 253 482 255 302 557 1,081 1,318 2,399

Tab. 17. Av bostadsinspektionen omhändertagna osunda bostäder åren 1918—1922.

Olägenhetens natur	Antal behandlade lägenheter.							Resultatet av bostadsinspektionens verksamhet 1922.									
	Nyttillkomna.					Kvar från 1921.	Summa behandlade lägenheter 1922.	Missförhållandena			Åtgärder			Ärendet			Överlämnat till annan myndighet
								avhjälpta.	delvis avhjälpta.	ej avhjälpta.	vidtagna företrädesvis av		inga.	avfört		Kvar till följande år.	
	ägaren.	hussvästen.	hyresgästen.	vidare.	tills.												
Antal lägenheter.																	
1918.	1919.	1920.	1921.	1922.													
Fukt, alla slag	50	55	92	43	42	31	73	49	14	10	54	9	10	57	6	10	—
Otillr. isolering el. bristfällig bostadsbeskaffenhet	18	17	49	27	25	24	49	34	8	7	40	2	7	38	3	8	—
Bristande skötsel	22	17	37	16	11	7	18	9	6	3	9	6	3	13	3	2	—
Nybyggnadsfukt	9	21	5	—	1	—	1	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—
Hussvamp	1	—	1	—	5	—	5	5	—	—	5	—	—	5	—	—	—
Bristande dager	8	10	18	14	23	6	29	4	3	22	7	—	22	2	18	9	—
Bristfälliga eldstäder och rökkanaler	33	23	12	24	39	—	39	30	2	7	30	2	7	31	1	7	—
Otillräcklig leverans av centralvärme	5	3	—	—	2	—	2	2	—	—	1	1	—	2	—	—	—
Bristfälliga ventilationsanordningar	20	22	134	87	109	28	137	100	7	30	100	7	30	105	5	27	—
Bristfälliga avloppsledningar	12	22	36	84	84	26	110	104	1	5	105	—	5	105	—	5	—
Bristfälliga gas- och vattenledningar	9	22	29	16	39	6	45	42	1	2	43	—	2	43	—	2	—
Bristfälliga eller otillräckliga avträden	30	44	17	27	11	2	13	13	—	—	13	—	—	13	—	—	—
Arsenikförekomst	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bofällighet	19	22	11	14	17	4	21	19	1	1	20	—	1	19	—	2	—
Bristande underhåll	56	146	380	320	415	110	525	379	51	95	393	37	95	426	—	99	—
Ohyra och råttor	3	10	18	4	6	—	6	5	—	1	2	3	1	5	—	1	—
Osnygghet	27	26	39	50	21	—	21	16	3	2	3	17	1	18	2	1	—
Smittofara	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Stank och osund luft inom lägenheten	3	4	20	1	2	8	10	10	—	—	1	1	8	10	—	—	—
Överbefolkning	3	1	3	5	6	—	6	3	1	2	1	3	2	3	1	2	—
Olägenheter från omgivningen	38	46	49	46	67	5	72	54	14	4	39	29	4	61	8	3	—
Kyla	—	3	3	3	4	1	5	3	—	2	3	—	2	4	—	1	—
Hetla	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Buller	9	11	18	16	21	3	24	18	5	1	12	11	1	17	6	1	—
Os och inrykning	3	2	11	2	7	—	7	4	3	—	7	—	—	5	2	—	—
Stank och osund luft	26	24	17	25	35	1	36	29	6	1	17	18	1	35	—	1	—
Reparation	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Olagligt använda utrymmen	7	23	48	33	25	5	30	12	3	15	8	7	15	13	10	7	—
Olagliga portvaksrum	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bostad i källare och vind	—	8	18	16	11	—	11	3	1	7	3	1	7	3	6	2	—
Mörka utrymmen	1	2	8	1	—	3	3	1	—	2	1	—	2	1	—	2	—
Andra olagliga utrymmen	6	13	22	16	14	2	16	8	2	6	4	6	6	9	4	3	—
Andra slag av missförhållanden	19	14	14	37	22	13	35	26	5	4	25	6	4	30	1	4	—
Förfrågningar	40	20	35	66	75	—	75	—	—	—	—	—	—	75	—	—	—
Klagomålet obefogat	9	9	28	55	39	—	39	—	—	—	—	—	—	39	—	—	—
Summa	391	522	983	926	1,044	244	1,288	868	106	200	845	122	207	1,057	52	179	—

6000172007

Göteborgs universitetsbibliotek

